

"SƏS" qəzeti mənim
ürün ən əxiz qəzəldir

**106 il əvvəl
törədilən soyqırımı**

31 Mart
Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü

4

№ 054 (6979)

29 mart 2024-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun turizm hədəfləri

Prezident İlham Əliyev: "Qarabağ bölgəsinin çox zəngin, füsunkar, təkrarolunmaz təbiəti və tarixi abidələri var"

Hərraca çıxarılan ölkə TƏHLÜKƏ QARŞISINDA

Yaşlılığı olmayan şəhərlər
məhvə məhkumdur

Azərbaycanda və dünyada
parklanma TARİFLƏRİ

Əli Kərimlinin
trol dəstəsi dağılır

Telefonun
yedirtdiyi uşaqlar:
bu gün və sabah

NATO -
Ermənistan
“nikah”ına
hazırlıq gedir

Azerbaycanın turizm məkanlarının coğrafyası yaxın zamanlarda daha da genişlənəcək. Öz təbii sərvətləri ilə seçilən torpaqlarımız səfəli və müalicəvi əhəmiyyətə malikdir. Bu məkanların hər biri turistlərin marağına səbəb ola biləcək tarixi yerdərdir. Belə, bu gün işgaldən azad olan Azerbaycan torpaqlarında yeni həyat canlanır. Azad olmuş ərazilərimizdə sürətli infrastruktur, o cümlədən turizm infrastrukturunu yaradır. Cari ilden etibarən azad edilmiş ərazilərə xarici turistlərin səfərləri təşkil olunur. Müxtəlif ölkələrdən, o cümlədən Rusiyadan da işgaldən azad edilmiş ərazilərə turistləri cəlb etməyə başlanılıb. Azerbaycanın Qarabağ İqtisadi Zonasının güclü turizm potensialı var. Orada müxtəlif turizm xidmətləri, o cümlədən yay turizmi, qastroturizm, qış turizmi ilə bağlı xidmətlər yaradılacaq.

Bəşər mədəniyyətinə qarşı vəhşilik töredən ermənilər bu ərazilərimizi talan etmiş, abidələrimizi darmadağın edərək viran qoymuşdular. Bütün məscidlərimiz ermənilər tərəfindən dağıdılmışdır. Xocalı, Ağdam, Ağdərə, Füzuli, Cəbrayıl rayonlarındakı kurqanlar yanaşı, Şuşa, Laçın, Kəlbəcər, Qubadlı, Zəngilan, Füzuli rayonlarının ərazilərindəki qəbiristanlar, türbələr, məzarüstü abidələr, məscidlər, məbədlər, Qafqaz Albaniyasına məxsus abidələr və digər milli abidələrimiz məhv edilib. İlk insan məskənlərindən olmuş məşhur Azix və Tağlar mağaraları, Qarəköpək, Üzərlükəpə kurqanları herbi meqsədlər üçün istifadə edilib. Şuşada Tarix Muzeyi, Daş Sənətkarlığı Muzeyi, Dərman Bitkiləri Muzeyi, Üzeyir Hacıbəylinin, Bülbülün, Xurşidbanu Natəvanın və Mir Möhsün Nəvvabın ev müzeyləri Şuşanı işgal etmiş erməni vandalları tərəfindən dağıdılıb. Adları qeyd olunan məkanlar bir çoxu artıq təmir və bərpa olunub.

TƏKRAROLUNMAZ TƏBİƏT VƏ TARİXİ ABİDƏLƏRİMİZ

Kəlbəcər rayonu ərazisində yerləşən İstisu mineral suları əlverişli qaz və kimyevi tərkibinə, yüksək temperaturuna, böyük təbii ehtiyatlarına görə xüsusi fərqlənir. Onun suları ilə insanların həm xarici, həm də daxili xəsteliklərini müalicə etmək mümkündür. İstisu bulağı üstündə 80-ci illerde iri kurort və mineral su-doldurma zavodu tikilmişdi. Zəngilan isə meşə ehtiyati ilə zəngindir. Bütün Avropada ən böyük çınar məşəsi bu rayonda olub. Ermənilər həmin çınarları doğrayaraq xarici ölkələrə satırlar. Hər bir torpağımızda zəngin turizm məkanları mövcuddur. Şuşanın Cıdır düzünün də bu sırada adı var. Azerbaycan Prezidenti İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, "Qarabağ bölgəsinin ən zəngin turizm potensialı vardır" Qarabağ bölgəsinin ən zəngin, füsunkar, təkrarolunmaz təbəti və tarixi abidələri var, əminəm, Azerbaycanın əsas turizm zonasının birincənən çevriləcək".

Xatırladaq ki, Azerbaycanın işgaldən azad edilmiş ərazilərinin turizm potensialı Rusiyada keçirilən 30-cu "MITT - beynəlxalq turizm və qonaqpərvərlik sənayesi" sərgisində təqdim olunur. Əlbəttə ki, Rusiya Azerbaycan turizmi üçün prioritət bazarlardan biridir. Ötən il Azerbaycana səfər edən xarici turistlər arasında ilk yeri məhz Rusiya Federasiyasının vətəndaşları tutub. Belə ki, 40 faiz artımla 624 minden çox Rusiya vətəndaşı Azerbaycana səfər edib. Cari ilin mart ayının evvəlində Azerbaycan ilə Rusiya arasında 2024-2026-ci illəri əhatə edən hökmətlərarası saziş imzalanıb. Üç il ə-

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun turizm hədəfləri

Prezident İlham Əliyev: "Qarabağ bölgəsinin ən zəngin, füsunkar, təkrarolunmaz təbəti və tarixi abidələri var"

zində digər sahələrlə yanaşı, turizm sahəsində də əməkdaşlığı genişləndirmək nəzərdə tutulub.

AZƏRBAYCANDA TURİZM BAZARI AÇIQ VƏ RƏQABƏTƏ DAVAMLIYIDIR

44 günlük Vətən müharibəsində Müzəffər Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi altında rəşadətli Ordumuzun işgəl altında tərəfindən dağıdılıb. Adları qeyd olunan məkanlar bir çoxu artıq təmir və bərpa olunub.

ölkəmizin iqtisadi inkişafı üçün də yeni perspektivlər açılmış oldu. Bu mənənəda, azad edilmiş ərazilərdə turizmin inkişaf etdirilməsi xüsusi əhəmiyyət kasb edir. Bu ərazilərdə olan potensial əminlikle demək olar ki, dünən bütün qitələrindən olan turistlərin həmin məkanlara səfər etməsinə səbəb olacaqdır. Turizm üçün bütün zəruri potensial Şuşada, Kəlbəcərdə, Zəngilanla və digər ərazilərimizdə mövcuddur. Bu ərazilərin flora və faunası, zəngin tarixi mədəniyyət abidələri xarici turistlər üçün cəlbəcidi olacaq. Əlbəttə ki, coğrafi mövqeyinə görə əlverişli bir əraziləde yerləşən Azerbaycanda turizm ən perspektivli və yüksək potensiallı sahə hesab edilir. Dövlətin turizmə yaxından diqqəti və qayğısı bu sahənin gələcək inkişafına zəmin yaradır.

Dövlət bütçesinin 2025-2030-cu illərə kimi turizm sektorunun inkişafı hesabına genişləndirilməsi nəzərdə tutulur. Təbii ki, Azerbaycanda turizm sahəsində dövlət siyaseti turizmin gələcək inkişafı üçün onun əsas prioritetlərini müəyyən edir. Bu gün Azerbaycanda turizm bazarı açıq və rəqabətə davamlıdır. Bu sahənin inkişafı və turizm sektorunun ölkə iqtisadiyyatının aparıcı sahələrindən bi-

rinə çevrilmesi Azerbaycanda ən mühüm vəzifə olaraq qarşıda durur.

Müxtəlif sahələrlə yanaşı, ixtisaslaşmış turizm seyhanesinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi də hazırlanıb. Qeyri-neft sektorunun inkişafında turizm sahəsinin xüsusi çəkisi var.

Azad olmuş ərazilərimizdə qısa müddətə müasir infrastruktur qurulub. Belə ki, Zəngilan rayonunun Ağalı kəndinə Büyük Qayıdış həyata keçirilib. Digər yaşayış məntəqələrimizdən yenidən qurulması və bərpası isə davam etdirilir. Qarabağda mövcud şərait - flora və faunanın rəngarəngliyi, iqlim, istirahət üçün zəruri hesab olunan amillər dəha zəngin və cəlbəcidi. Bu amillər Azerbaycanın iqtisadi potensialının daha da yüksəlməsinə müsbət təsiri göstərəcəkdir. Zəngin Qarabağ torpağı istenilən əcnəbi turistin marağından kənar qala bilməz. Məlumdur ki, tarixi kökü olmayan və ərazinin tarixi ilə heç bir bağlılığı olmayan ermənilər 30 ilə yaxın işgəl dövründə qəddarcasına Qarabağın və etrafı rayonlarının təbii landschafti, tarixi-məmərləlik abidələri, tranzit-kommunikasiya şəbəkəsi dağıdır, bir sözə regionun turizm infrastrukturunu tama-mile mehv ediblər. Tələnciliq missiyasını reallaşdırın Ermenistan "sivilizasiyalı" dövlət kimi dünya ölkələri tərəfindən qəbul olunmuş konvesiya, qərar, bəyanat və qətnamələrə əməl etməyib. İşgəl dövründə adı "Qırımızi Kitab" a salınmış Kəlbəcər rayonunda yerləşən ayıñfindığı növündən ibarət 968 hektar meşə hazırda küt-

ləvi qırılıb və mebel istehsalı üçün Ermənistana göndərilib.

TURİSTLƏRİN ƏN ÇOX MARAQ GÖSTƏRƏCƏYİ MƏRKƏZ

Dünyanı ən nadir flora və faunası ilə zəngin olan Azerbaycan istirahət guşəsi kimi bütün imkanları özündə birləşdirir. Burada on bir iqlimden doqquzunun mövcudluğu Azerbaycanın həqiqətən də cənnət besiyi olduğunu əsaslaşdırın amildir ki, ta qədimdən bu güne kimi tarixi sərvətləri ilə ölkəmizin qonağı olan insanların marağına səbəb olmuşdur.

çüyür, 420 baş dovşan, 25 baş canavar, 310 baş çapqal, 75 baş porsuq vardır. Quşlardan ən çox kəklik yayılıb. Qırqovul, turac, bildirçin, göyərçin bu yerlərin daim sakınlarındandır. Belə bir səfəli yerlərə malik, turizmin inkişafına böyük tekan olacaq yerlərimiz ermənilərin elində 30 ilə yaxın qalması Azerbaycanın iqtisadi inkişafına, onun turizm imkanlarının genişlənməsinə zərbə vurmusdur. İşgəl dövründə ermənilər bu xəzinədə vəhşicəsinə istifadə etmişdir. Cənnətəkən hesab olunan ərazilərimizi xarabalığı çevrən ermənilər yaxın bir zamanda buranın əvvəlkindən də gözəl bir məkan olacağının şahidi olacaqlar. Öz milli xüsusiyyət və tələbatlar çərçivəsində bu məkanlarda ab-hava yaradaraq Qarabağ turistlərin ən çox maraq göstərdiyi bir mərkəzə çevrəcəyik.

Erməni vandallarının işğalına və təcavüzünə məruz qalmış tarixi abidələrimiz temir və bərpa olunur və Azerbaycanın turizm məkanlarının coğrafyası daha geniş bir məkanı əhatə edəcək. Kəlbəcər rayonu ərazisində İstisu mineral suları, Şuşanın Cıdır düzü və saymaqla bitib-tükənməyən istirahət və müalicəvi məkanları dönyanın ən sayılabilir mərkəzləri olaraq diqqətdə olacaqdır.

Artıq ərazilərimizdə abadlıq-quruculuq işlərinə start verilib. Ermənilərin vaxtılıq dağıtdığı dini mədəniyyət abidələrimiz, tarixi yerlər yenidən bərpa olunur.

GÖRMƏLİ VƏ GƏZMƏLİ YERLƏRDƏ YAŞANILAN TARİX

Buraya səfər edənləri heyərtləndirən çox məqamlar var. Görməli və gəzməli yerlərdə bir tarix yaşanır. Ağdamda Qutlu Musa türbəsi, Xanıoğlu türbəsi, Şeyx Nigari türbəsi, Uğurlu bəyin türbəsi və s. bu şəhərin tarixinin qədimliyini özündə yasadır. Tarixi memarlıq abidələri sırasında Pənah xanın imarəti, İki sandığa bənzər abidə, Karvansara, Hətəm Məlik qalası və digərləri hər bir kəsin diqqətində ola biləcək nümunələrdir ki, turistlərin marağında olacaqdır. Ağdamın turizm məkanlarından söz açarkən, Ağdam Çörək muzeyini xüsusi olaraq qeyd etməliyik. Azerbaycanın Ağdam şəhərində yaşıdalı Çörək muzeyi 25 noyabr 1983-cü ildə ilk ziyarətçilərini qəbul etmişdi. Muzeydə 2800-ə yaxın eksponat vardi. Qarabağ mühərabəsində ermənilər Silahlı Qüvvələrinin hücumları neticəsində muzeye iki dəfə mərmi düşmüşdü. Mənbələrdə qeyd olunur ki, muzezin 2800-ə yaxın eksponatı arasında Ağdam ərazisində "Çalağan təpədə" arxeoloji qazıntılar zamanı aşkar edilmiş və yaşı 3000 ildən artıq olan daşlaşmış buğda da olub. Ağdamdakı hər bir tarixi memarlıq abidələri, yaşayış məskənləri, sərdabələr, kurqanlar və s. müxtəlif tarixi dövrləri eks etdirir və bu məkanın tarixi dönməldə inkişafda olduğunu bir daha göstərir. Belə bir şəhərə səfər edəcək turistlər zəngin təessüratlarını hər kəslə paylaşacaqlar.

Ölkəmizin hər bir bölgəsinin belə turizm imkanları vardır. Ölkəmizin turizm siyaseti kompleks karakter daşıyır. Azerbaycanda turizmin inkişaf etdirilməsi üçün ölkənin zəngin coğrafi landschafta, flora və faunaya malikliyi əsas şərtlərdən. Zəngin mədəni, tarixi irsə və əlverişli təbii şəraitə malik Azerbaycan turizm sahəsində böyük inkişaf perspektivləri malikdir.

Nəzakət Ələddin qızı

Ermənistan iqtidarı və müxalifətinin bir-birini milli maraqlara xeyanetdə ittiham etməsi artıq son illerdə ənənə halını alıb. Ələlxüsus da, Ermənistan müxalifəti həmin ölkə hakimiyyətini, xüsusən də baş nazir Nikol Paşinyanı gah Azərbaycan üçün "çalışmaqdə", gah da Türkiyəyə "xidmət etməkdə" ittiham edir və günahlandırır da. Məsələ burasındadır ki, belə ittihamlar kənar qüvvələrin ən sadə, ən primitiv ssenarisidır, amma bunun arxasında daha mürəkkəb ssenarilərin olduğunu təkzib etmek mümkün deyil. Çünkü artıq Ermənistan çoxdandır ki, alət olaraq qəbul olunur və bu ölkə ilə bağlı istenilən addımın atılacağı bele gözləniləndir. Görünən odur ki, Ermənistan adlı hərraca çıxarılan ölkə artıq böyük təhlükə qarışısındadır.

Ermənistanda hansısa qüvvələrin ittihamlarla çıxış etməsi, bir-birini qınaması və günahlandırması həmin ölkənin çətin vəziyyətdən, ağır durumdan çıxmazı üçün heç nə demək deyil. Hansısa qınaqlar, ittihamlar işgalçi ölkəyə xaosdan, qarşıqliqdan, hercərlikdən başqa nə verə bilər axı? Hazırda bütün istiqamətlərdə, bütün sahələrdə sürətli geriləmə müşahidə edilən Ermənistan üçün daha vacib məsələlər ön planda olmalıdır, ittihamlar, iddialar yox. Məsələn, hal-hazırda Ermənistanın birlinci növbədə iqtisadi yardımə böyük ehtiyacı var. Onsuz da maliyyə yardımçıları hesabına güclə ayaqda qalan və səfələt içərisində olan bir ölkənin durumu həmin ölkənin müxalifətinə də, hakimiyyətinə də çoxdan bəllidir. Hansısa qüvvələrin, ələlxüsus ermənipərəslərin belə yardımçıları sayesində Ermənistən öz mövcudluğunu qoruyub saxlaması həyəcan təbili üçün ki-fayat edir. Çünkü həmin ölkənin iqtisadiyyatı yox dərəcesindədir ki, həmin ölkəmim bündəsi boşdur deyə yardımılara göz dikiblər və hətta erməni cəmiyyəti el açaraq kimlərdənə daim iyane və yardımçılar gözləyir. Gözəylər bir qədər zəif səslənir, haylar dilənlərlə. Bu isə heç də yaxşı neticələr ved etmir. Əvvəla ona görə ki, belə davam edəcəyi təqdirdə nə zamansı və hansısa qüvvələrse yardımçıdan imtina edərlərsə, bu, Ermənistən üçün felakət demək olacaq. Beləki, yardım ala bilmədikdə ölkə əhalisi üçün bu, acliq, xəstəlik, kütłəvi qırğına səbəb olar. Digər tərəfdən də axı bir çoxları Ermənistana ele-belə maliyyə yardımını göstərmir. Bunun arxasında bir təmənna da olmalıdır və olacaq da, hətta indidən həmin təmənnaları görə bilirik. Hər halda Qərb qarşısında müti şəkildə Ermənistən dayanması bu baxımdan anlaşılandır. Amma bu mütlilik və Qərb üçün əmr qulu, marionet olmaq Ermənistənə ucuza başa gelməyəcək. Bir çoxları elə hesab edirlər ki, Qərb inda de Ermənistəni ikinci Ukrayna görmək niyyətindədir və Rusiyaya qarşı hayları qızışdırıb onların məskunlaşdıqları əraziləri mehz Qərb döyüş poligonuna da əvvəl bilər. Yəqin ki, ermənilər buna ukraynalılar qədər qətiyyən davam getirə bilməzlər və ən qısa zamanda həmin ərazilərdə birçə dənə də erməni tapılmaz və hamisi ölkəni tərk etmiş olarlar. Başda elə mehz baş nazir olmaqla, həmin ölkənin "başbilənləri" bunu göründükdə, müşahidə etdikdə isə artıq çox gec olar. Amma, hər halda heç-

Hərraca çıxarılan ölkə TƏHLÜKƏ QARŞISINDA

olmasa belə olan təqdirdə bunun nə demək olduğunu gec də olsa anlayalar. Lakin arxadan atılan daş topuğa dəyidiyi kimi, sonrakı peşmanlıqlı fayda vermədiyi haqqda zərb məsəllerdə vurğulandığı kimi, məsələni həmin yerə getirmək Ermənistən üçün neinki qorxulu, təhlükəli, hətta dəhşətli, fəlakətli olar...

Əsas məsələnin, ən təhlükeli məqamın Rusiya ilə bağlı olduğunu isə ermənilər ele indidən yaxşı başa düşürlər. Ermənistənə məxsus mətbuat səhifələrini izledikdə görürük ki, rəylərin, şəhərin əksəriyyətinin motivində mehz Rusiya hücumu qorxusu var. Şəhər verən, rəy bildirən erməni politoloqların əksəriyyəti etiraf edirlər ki, hayaların ruslara qarşı davranışlarını rəsmi Moskva həzm edə bilməyəcək və həzm etməyəcək də. Onlar açıq şəkildə də qeyd edirlər ki, "Rusının əli ile" istenilən anda Ermənistən "baş-ayaq" çevrile bilər. Çünkü bilirlər ki, rusların Ermənistənə təsir rıcaqları kifayət qədərdir və erməniləri ruslardan da yaxşı taniya bilən olmaz. Hətta Ermənistənə məxsus bir çox media resurslarında Rusyanın Ermənistənə hücumu hazırladığı barədə vaxtaşırı yazıları dərc edilir. Əgər belə düşünülməseydi, yaxud, bunun mümkünlüyü inandırıcı görünməseydi, reallıq olaraq qəbul edilməseydi, həmin fikirlərin dərc edilməsinə ya imkan verilməzdı, ya da yığışdırılırdı. Əgər hələ də mütəmadi olaraq Rusiya hücumu barədə yazılar, məqalələr dərc edilirsə, deməli, bundan qorxanalar arasında elə mehz Ermənistən hakimiyyəti də var. Belə bir qorxu içərisində ölkə hakimiyyətinin hansısa səviyyədə də olsa ölkəni idarə etmə-

sinin özü də bir felakətdir. Çox güman ki, hərraca çıxarılan bir ölkə rəhbərliyinin hansısa tərəfdən, dəha dəqiq desək, Rusiyadan təhlükə gözəyərək, təhlükə qarşısında olduğunu bili-bilə rəhbərliyini davam etdirməsi də onların özleri üçün qətiyyən arzuolunan deyil.

Diqqətən qatdırıq ki, təkcə Ermənistən daxilində deyil, həmin ölkədən kənardan da bununla bağlı qorxu kompleksi yaşanır. Hər halda hansısa ermənipərəst xarici ölkə mətbuti də bu barədə həyəcan təbili çalırsa, deməli, məsələ artıq düşünüldüyüdən də qəlizdir və vəziyyət ağıla gələndən də təhlükəlidir. Məsələn, ermənipərəstliyi ile bütün dünyada seçilen və tanınan Fransa dövlətinin baş naziri Qabriel Attalın Ermənistənə ruslar tərefindən cəzalandırılacağı barede indidən haray-həşir qoparması, hələ cəzalandırma olmadan belə Rusiyani ittiham etməsi heç də təsadüfi deyil. Onu da nəzərə qatdırıq ki, ermənipərəst Fransaya məxsus olan "Le Figaro" nəşrinin də bu barədə yazmasına qətiyyən dırınaqarası baxmaq olmaz. "Rusiya Ermənistəni cəzalandırmaq istəyir", deyə Fransa hökuməti başçısının bəyan etməsi artıq məsələnin ciddiliyində xəbər verir. Əvvəla ona görə ki, Fransa kimi bir Avropa dövlətinin hansısa araşdırma aparması və belə bir qənaətə gəlinmesi sıradan bir hadisə sayılmaz. Digər tərəfdən də hökumət başçısının bununla bağlı fikir səsləndirməsi, narahatlığını ifadə etməsi hər halda, təsadüfi sayıyla bilməz. Görünür, narahatlığı səbəb olan məqamlar var və bunlar az da deyil.

Rusiya tərefindən səsləndirilən bəyanatlar, fikirlər də erməniləre

rahatlıq vermir. Çünkü bilirlər ki, həqiqətən də ruslar hansısa addım atmaq məcburiyyətində qalıblar. Maraqlıdır, ruslar niyə də addım atmamalıdır? Ermənistən adlı bir ölkənin infrastrukturundan tutmuş, bütövlükdə həmin ölkənin dövletinə qədər qurub haylara vərənlər indi onların xainliklərini necə həzm etsinlər? NATO kimi bir alyansa, Avropa İttifaqı kimi bir beynəlxalq təşkilata qoşulmaq xülyası ilə hayaların ruslara namərdəsinə davranışlar nümayiş etdirmələri önsüz də həzm edilən deyil. Kremlədə bunu həzm edə də bilmirlər və rəsmilerin səsləndirdikləri bəyanatlar özü də çox şəyden xəbər verir. Məsələn, Rusyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov iddia edib ki, "Ermənistən NATO ilə dialoğunun dərinləşməsi Ermənistən müdafie suverenliyini itirməsinə gətirib çıxarı". Bax ele təkcə bu fikri haylar şantaş və hədə olaraq qiymətləndiriblər. Təkcə XİN rəhbəri Lavrovun deyil, Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskovun da, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözçüsü Mariya Zaxarovyanın da sözləri ermənilərin böğazına ərimiş qurğuşun kimi töklülür. Çünkü söylənilənlərin təhlükə barədə mesaj olduğunu düşünürler və buna görə də yuxularını qarışdırırlar.

Hayaların hələ bundan sonra kürklərinə birə düşəcək və hələ yuxularını da çox qarışdırımlı olacaqlar, səzsüz ki, əger yata bilsələr, gözlerinə yuxu getse. Bir-biriňin ardıcınca Rusiyaya, ruslara xəyanət edən Ermənistən bundan sonra iki stulda otura bilməyəcək. Yəni, həmin ölkə nümayəndəliyi Moskvada olanda Rusiya ilə münasibətlərə guya çox həssas ya-

naşlığını göstərib, ardınca da Avropanın hansısa ölkəsində, hansısa şəhərində Kremlinin "döşəməklə", rusları daha bundan sonra nə aldada bilməyəcəklər, nə də səbr etməyə vadar etmək şansları da qalmayıb. Çünkü ruslar yaxşı bilirlər ki, ermənilər çoxdan Qerb üçün marionet xalq, Ermənistən da bir marionet dövlət hesab edilir və hətta həmin ölkənin bir müddətdir hərraca belə qoymaq niyyətində olanlar var. Yəni, hayaların ölkəsi də özləri de bir alet sayılır. Belə olan halda isə rəsmi İrevanın konkret qərar qəbul etməsi qətiyyən mümkün görünmür. Görünən odur ki, Ermənistən dövlətinin əvəzinə qərarları Qerb, yaxud Avropa qəbul edə bilər. Hazırkı dönmədə isə bunun Rusiya üçün nə demək olduğunu hər halda, başa düşmək çətin deyil. Qeyin ki, Rusiya dayanıb gözleməyəcək ki, indi Avropa Missiyası adı altında hayaların dəvət etdikləri avropalar kimi, bir qədər sonra da Qerb Ermənistənə soxulsun və Kreml regiondan uzaqlaşdırınsın. Bir sözə, rəsmi Moskva bu kimi hallar baş vermədən əlbəttə ki, bundan bir "çarəsinə" tapacaq. Bax mehz həmin o "çarə" haylara çox, həddindən artıq baha başa gələcək. Region ölkələri ilə, qonşu ölkələrlə münasibətlərə önmər vermek əvezinə, maddi yardımılara görə boyun əyen, öz ölkələrini hansısa ölkələrin marionetinə çevirən ermənilər bunun mütləq acısimi çəkəcək. Hər halda hərraca çıxarılan bir ölkənin artıq təhlükə qarşısında olduğunu haylar özləri də görürər ki, həyəcan təbili də calırlar...

Inam Hacıyev

Ermənilərin azərbaycanlılara qarşı həyata keçirdikləri aramsız soyqırımı və deportasiya siyaseti Azərbaycan xalqının yer üzündən tam silmək kimi iyənci niyyətlərini gösətmiş olur. Mart 31-i tariximizə azərbaycanlıların soyqırımı günü olaraq daxil edilib. Mart Soyqırımı 1918-ci ilin 30 mart və 3 aprel tarixləri arasında Bakı şəhərində və Bakı quberniyasının müxtəlif bölgələrində, eləcə də Şamaxı, Quba, Xaçmaz, Lənkəran, Hacıqabul, Salışan, Zəngəzur, Qarabağ, Naxçıvan və digər ərazilərdə Bakı Soveti və daşnak erməni silahlı dəstələrinin azərbaycanlılara qarşı töretdikləri qırğındır. Bu tariximizdən silinməyəcək dəhşətli hadisədir. Qeyd olunan tarixin acı həqiqətləri ermənilərin məqsədyönlü olaraq xalqımıza qarşı etnik təmizləmə və soyqırımı siyasetini göstərir. Faktlar, rəqəmlər bu siyasetin nəticəsində xalqımızın ağır məhrumiyyətlərə və məşəqqətlərə məruz qaldığını sübüt edir. Azərbaycanın Ümumilli Lideri Heydər Əliyevin 26 mart 1998-ci il tarixli Sərəncamı ilə 31 mart Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü kimi qeyd olunur.

İki yüzillikdə baş verən hadisələrin gedisətinə və töretdilən hadisələrin mahiyyətinə nəzər salsaq görərik ki, bu ermənilərin "Böyük Ermenistan" yaratmaq xülyasından irəli gəlmişdir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, "İki yüz il davam edən bizim xalqa qarşı hərbi, siyasi, ideoloji və başqa vasitələrlə erməni milletçiləri tərəfindən aparılan siyasetin məqsədi azərbaycanlıları öz doğma ocaqlarından sixisdürən qovmaq, onları fiziki cəhətdən məhv etmək, yeni əraziləri işgal edərək mifik "Böyük Ermenistan" qurmaq olub." Uzun illər tarix təkərərlərindən başlayaraq ermənilər tarixi Azərbaycan torpaqlarında kütəvə şəkildə məskunlaşdırılmağa başlamış, azərbaycanlılar öz qədim torpaqlarından, ata-baba yurdlarından qovulmuş, onları deportasiyası prosesi məqsədyönlü şəkildə həyata keçirilmişdir.

Xatırladaq ki, Azərbaycandakı erməni qırğınılarının tarixi XIX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın Rusiya tərəfindən işgal edilməsi və bütün XIX əsr boyu İrandan, Türkiyədən və digər ölkələrdən bura kütəvə şəkildə ermənilərin köçürülməsi ilə başlamışdır. Mənbələrdə bəlliidir ki, XX əsrin ilk onilliklərində Rusiya imperiyasının bürümüş inqilabi hərəkat, I Dünya müharibəsinin ağır sosial-siyasi və iqtisadi nəticələri onlara həmin məkrili planın realizə edilməsi üçün yaxşı fırsat yaratmışdır.

ARAMSIZ SOYQIRIMI VƏ DEPORTASIYA SİYASƏTİ

Ermənilərin azərbaycanlılara qarşı töretdikləri soyqırımı və deportasiya siyaseti onların çirkin niyyətinin təzahürüdür. Əlbəttə ki, ötən əsrə dörd dəfə - 1905-1906, 1918-1920, 1948-1953 və 1988-1989-cu illərdə baş verən olaylar ermənilər xalqımıza qarşı olan çirkin niyyətlərini ortaya qoymuş olur. 1918-ci ildə Bakıda və Azərbaycanın digər bölgələrində ermənilərin töretdikləri qırqlardan 106 il ötməsinə baxmayaraq, bu vəhşiliklər xalqın qan yaddaşında əbədi iz buraxmışdır. Ermənistən işgalçılıq siyaseti Azərbaycan xalqının dinc həyatına ağır zərbələr vurmusdur. Bele ki, ermənilərin azərbaycanlılara qarşı həyata keçirdikləri aramsız soyqırımı və deportasiya siyaseti 1918-1920-ci illərdə xüsusiən genişlənmiş və Azərbaycan xalqının yer üzündən tam silmək kimi iyənci niyyətlərini bütün çıpalqlığı ilə üzə çıxarmışdır.

Mart hadisələri bildiyimiz kimi, bolşeviklərin daşnaqlarla birlikdə həyata keçirdikləri milli qırığın iddi. Mənbələrdə rast gelir ki, bu qırığının əsas təşkilatçısı olan S.Şaumyan özü də 1918-ci il aprelin 13-də RSFSR XKS-ə yazdığı məktubunda etiraf etmişdi: "Biz süvarı dəstəmizə birinci silahlı hücum cəhdindən bəhəne kimi istifadə etdik və bütün cəbhə boyu hücumu keçdik... Bizim altı min nəfərə yaxın silahlı qüvvələrimiz var idi... "Daşnakşütyunun" da üç-dörd min nəfərlik milli hissələri var idi ki, bunlar da bi-

106 il əvvəl töretdilən soyqırımı

zim ixtiyarımızda idi. Milli hissələrin inkişafı vətəndaş mühərabəsinə qismən milli qırığın xarakteri vermişdi, lakin buna yol verməmək mümkün deyildir. Biz bilərkən buna yol verdik".

Menbələrdə göstərilir ki, həmin dehşətli günlerin şahidi olmuş Kulner familyalı bir alman, 1925-ci ildə Bakı hadisələri barədə bunları yazmışdır: "Ermənilər müsəlman (azərbaycanlı) məhəllələrinə soxularaq her kəsi öldürür, qılınca parçalayırlar, süngü ilə dəlmə-deşik edirdilər. Qırğından bir neçə gün sonra bir çuxurdan çıxarılan 87 azərbaycanlı cəsədinin qulaqları, burunları kesilmiş, qarınları yırtılmış, cinsiyət orqanları doğranmışdır. Ermənilər uşaqlara acımadıqları kimi, yaşıllara da rəhm etməmişdilər". Gənc qadınların diri-dirə divara mixlənməsi, ermənilərin hücumundan sıyrılmışa çalışan iki min nəfərin yerləşdiyi şəhər xəstəxanasının yandırıldığı da bu dehşətli faktlar sırasındadır.

ARXIV SƏNƏDLƏRİ DANIŞIR

Tarixi mənbələrə əsasən, 1918-ci ilin mart-aprel aylarında təkcə Şamaxıda 8 minə qədər dinc sakin qətlə yetirilmişdir. Şamaxı Cümə məscidi də daxil olmaqla əksər mədəniyyət abidələri yandırılmış və uğurulmuşdur. Cavanşir qəzasının 28 kəndi, Cəbrayıq qəzasının 17 kəndi tamamilə yandırılmış, əhalisi məhv edilmişdir. 1918-ci il aprelin 29-da Gümrü yaxınlığında əsasən qadınlardan, uşaqlardan ve yaşlılardan ibarət 3 min nəfərlik azərbaycanlı köçü pusquya salınaraq son nəfərinədək məhv edilmişdir. 1918-ci ilin yazından başlayaraq, Ermənistanda (Qərbi Azərbaycan) yaşayan azərbaycanlılar da erməni bolşevik dəstələri tərəfindən soyqırıma məruz qaldılar. Erməni cəlladları "Böyük Ermenistan" yaratmaq üçün ilk növbədə Qərbi Azərbaycandakı müsəlman əhalisini buradan çıxarmağa və bu məkrili planın reallaşmasına çalışırdılar. Təkcə aprelin sonunda bu ərazidə dağdırılmış müsəlman kəndlərinin sayı 199-a çatırdı. Erməni silahlı dəstələri Zəngəzur qəzasında 115 azərbaycanlı kendini məhv etmiş, 3257 kişi, 2276 qadın və 2196 uşağı öldürmüştürlər.

Azərbaycanın ayrı-ayrı bölgələrində olduğu kimi, Bakıda da həmin illərdə azərbaycanlıların soyqırımı həyata keçirilmiş və şəhər erməni silahlı dəstələri tərəfindən dağdırılmışdır. 1918-ci ilin mart ayının son üç günde təkcə Bakıda minlərlə əhali erməni vəhşiləri tərəfindən xüsusi amansızlıqla qətlə yetirmişlər. 1918-ci ildə erməni bandaları insanlara qarşı vəhşi amansızlıq etdikləri kimi, mədəniyyət abidələrini və tarixi abidələri də vəhşicəsinə dağdırıb, məscidləri yandırıb, memarlıq incisi sayılan binaları yerləyeksan edirdilər. Mart qırğını haqqında olan mənbələrdə göstərilir ki, ermənilər bir çox

ictimaiyyətinə daha dolğun çatdırılması məqsədilə Prezident İlham 2018-ci il yanvarın 18-də "1918-ci il azərbaycanlıların soyqırımının 100 illiyi haqqında" Sərəncam imzalamışdır.

XOCALI ƏRAZİNDƏ DAHA BİR KÜTLƏVİ MƏZARLIQ

Məlumdur ki, işgaldən azad edilmiş Xocalı şəhərinin mərkəzində (keçmiş xalça fabrikinin yaxınlığında) həyata keçirilən əsaslı bərpə-quruculuq işləri çərçivəsində aparılan qazıntı işləri zamanı basdırılmış vəziyyətdə kütəvə insan qalıqlarının aşkar olundu. Hadisə yerinə baxış keçirilərək aşkar edilmiş sümük fragmentləri ekspertiza və laborator müayinələrinə aparılması məqsədilə müvafiq qaydada götürülüb, eləcə də digər zəruri prosessual hərəkətlər yerinə yekirilir.

Hazırkı vaxtadək keçirilən prosessual hərəkətlər nəticəsində ərazidə aşkarlanmış insan qalıqlarının ən azı 4 nəfər şəxse məxsus olması, onların işgəncələrə məruz qalması, əllerinin kəndirlə bağlanması və xüsusiyyətlərinə görə ən azı 25 il əvvəl basdırılması müyyən edilib.

"XXI ƏSRİN ƏLAMƏTLƏRİ HƏR BİR ÖLKƏ ÜÇÜN ƏSAS OLMALIDIR"

2020-ci ilin sentyabrın 27-də Ermənistən ordusunun təxribatlarına qarşı Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə başlayan genişməqiyyəli Vətən müharibəsi tariximizə qələbə yazdı. İşğal altında olan torpaqlarımız düşməndən azad olundu. "Ermənistanda başa düşməldirlər ki, biz artıq orta əsrlərdə yox, XXI əsrde yaşayıraq və XXI əsrin əlamətləri hər bir ölkə üçün əsas olmalıdır", - deyən Cənab Prezident bildirdi ki, biz istəyirik ki, beynəlxalq hüquq normaları təmin edilsin: "Hər bir işğalçı bilməlidir ki, bu işğalın sonu olmayıacaqdır. Bu işğalın sonu ya sülh müqaviləsidir, ya da qaćılmaz meğlubiyyətdir".

Uzun illər dövlət başçısının apardığı danışqlara baxmayaqaraq, Ermənistən təcavüzkar siyasetindən əl çəkmedi. 30 ilə yaxın bir zamanda beynəlxalq hüququn tələb və təkidlərinə məhəl qoymayan Ermənistən döyüş meydanında məğlub oldu. 44 günlük müharibədə Ermənistən beynəlxalq konvensiyalara zidd toplantı silahlarla Gence, Tərtər, Mingəçevir kimi yerdədə məlumatlı kompakt yaşadığı ərazilərdə rakət zərbələri endirməsi, Ermənistən hökumətinin təcavüzkar, terrorçu simasını ortaya qoymuş oldu.

Təbii ki, bu və ya digər amillər Azərbaycanı haqqı savaşından çəkindirmədi. Döyüş meydanında sarsıcı məglubiyətə uğrayan Ermənistən cəbhə xəttindən uzaqda yerləşən yaşayış məntəqələrinin və mülki obyektləri hədəfə alınması döyüşün bir çox ölkələrindən ölkəmizə ezam olmuş KİV nümayəndələrinin de gözü qarşısında baş verdi. Bu müharibədə Azərbaycan mülki insanların mührəbə aparmadı və Ermənistən fərqli olaraq etnik təmizləmə həyata keçirmək niyyətində deyildi. Ermənistən və onun havadarları tərəfindən hərbi əməliyyatları dayandırmaq üçün Azərbaycana diplomatik və siyasi təzyiqlər göstərildi və Prezident İlham Əliyev siyasi iradesini nümayiş etdirdi, prinsipial mövqeyindən dönmədi. Xocalı şəhəri 2023-cü il sentyabrın 19-20-de Azərbaycan Ordusunun Qarabağda keçirdiyi lokal xarakterli antierror tədbirləri nəticəsində separatçılardan təmizlənib. Bu şəhərdə Azərbaycan Bayrağının dalğalanması Xocalı faciəsi qurbanlarının qanının yerde qalmadığını bir daha nümayiş etdirir. Bu günün reallıqları deməyə əsas verir ki, Ermənistən regionda yeni reallığı düzgün qıymətləndirməli, sülh və sabitliyin bərqrər olması istiqamətində üzərinə düşən öhdəlikləri yerinə yetirməlidir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQİZİ

Təqvimimizin 28 mart günü onların günüdür. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 14 dekabr 2015-ci il tarixli Fermanı ilə Azərbaycan Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin əsasında yaradılmış, ölkəmiz üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən iki qurumun - Azərbaycan Respublikasının Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti və Xarici Kəşfiyyat Xidməti əməkdaşlarının günüdür. Ətən 9 ilə yaxın dövrdə ölkənin təhlükəsizliyini göz bəbəyi kimi qoruyan, gecə-gündüz, hər dəqiqə, hər saatı cıxişlərində bu böyük məsuliyyəti daşıyan, fəaliyyətləri ilə qurur duyduğumuz Vətən övladlarının günüdür. Bu əlamətdar gündə onlardan və həmin qurumlardan danışaq...

Onlar təhlükəsizliyin təminatçısıdır

Ölkə o zaman möhkəm əsləslər dayanır, o zaman güclü, xalq üçün təhlükəsiz ünvana çevrilir ki, həm daxildən, həm də xaricdən qorunur. Dövlətə qarşı hər hansı bir təhdidin, planın qarşısına vaxtında alınırsa, bu, hər dəfə dövlətin, dövlətçiliyin, həm də xalqın üzərindən təhlükənin sovuşması deməkdir. Bu, hər dəfə yeni bir qələbedir.

Elə bütün burlara görə idi ki, ölkəmizdə ilk dəfə 1918-ci ildə müstəqillik elədə ediləndən sonra- 28 mart 1919-cu ildə ilk milli təhlükəsizlik orqanı yaradılmışdı. Və Xalq Cümhuriyyətinin hərbi naziri Səməd bəy Mehmandarovun əmri ilə nazirlik tərkibində kəşfiyyat və eks-keşfiyyat bölməsi təşkil edilmişdi.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti fəaliyyət

göstərdiyi 23 ay ərzində dövlət quruculuğu sahəsində xeyli iş görülmüşdü. Xüsusi Milli Ordunun təşkili dikkətdə saxlanılmış, bu prosesdə general Səməd bəy Mehmandarov, general Əli Ağa Şıxlinski və general Məmməd bəy Sülvəkoviç xüsusi rol oynamışlar. Həmin sərkədlərin rəhbərliyi ilə ordu quruculuğu işi 1920-ci ilin yanvarında artıq başa çatdırılmışdı.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi missiyasını da ilk zamanlar ordu öz üzərinə götürmüş və bölmə (Hərbi Nazirliyin Baş Qərargahının general-kwartirmeystr şöbəsinin keşfiyyat və eks-keşfiyyat bölməsi) halında bu işin öhdəsindən başçılıqla gələ bilmişdi. Beləliklə, Azərbaycan Respublikası Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olduğundan, Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin də bir əsrden artıq yaşı var.

Sovet Rusiyasının Azərbaycanı ilhaq etmesi ilə Xalq Cümhuriyyətinin təşkil etdiyi bu kimi işlər də yarımcıq qalmış, ölkəmiz 70 illik bir əsərətə sövq edilmişdir. Həmin 70 ilde isə haqqında danişdiğimiz qurum tamamilə başqa istiqamətdə fəaliyyət göstərməşdir. Sovet dövründə qurum əvvəlcə Fövqələdə Komissiya ("ÇK") adlanıb, bir müddət Daxili İşlər Xalq Komissarlığının tərkibində fəaliyyət göstərib, sonra Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi təşkil olub.

DTK-da ilk azərbaycanlı

Bu qurum hər bir azərbaycanlı üçün həm də ona görə doğmadır ki, 1941-ci ildən Naxçıvan MSSR Xalq Daxili İşlər Komissarlığından və Naxçıvan MSSR Xalq Komissarları Sovetində şöbə müdürü vəzifəsində işləmiş Heydər Əliyev 1944-cü ildən dövlət təhlükəsizliyi orqanlarına işə göndərilmiş, 1950-ci ildə Lenin-qradda Ali çekist məktəbini əla qiyənlərlə başa vurduqdan sonra dövlət təhlükəsizliyi orqanlarının mərkəzi aparatında bölmə reisi vəzifəsinə təyin edilmişdir. 1953-cü ildə isə eks-

Bu gün onların günüdür

Respublikası tərəfindən bağlanmış beynəlxalq müqavilələrin hər biri insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarına riayət, humanizm, dövlət və cəmiyyət qarşısında cavabdehlik prinsiplərinə əməl olunması ilə bu qurumun fəaliyyətini əsaslandırır.

DTX ilə eyni gündə fəaliyyətə başlayan Xarici Kəşfiyyat Xidməti müstəqil Azərbaycanın tarixində bir ilk olmaqla, eyni zamanda müasir dövrün tələbləri baxımından yaradılması zəruri olan bir qurum idi. Elə dərvinə yeni tələblərini nəzəre alan ölkə başçısı dövlətimizin daha möhkəm əsaslarla qorunmasında, təhlükəsizliyinin təmin olunmasına böyük əhəmiyyətə malik bu qurumun yaradılmasına göstəriş vermişdir.

Fəaliyyəti əsasən xarici dövlətlərin ərazi-sində, onların xüsusi xidmət orqanlarında, siyasi dairələrdən dövlətin təhlükəsizliyini təmin etmək istiqamətində əməliyyat tədbirləri həyata keçirmək olan Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin əsas məqsədi dövlətin təhlükəsizliy üçün təhdid ola biləcək bu və ya digər addimların dövlətin ərazisindən kənardı, onların planlaşdırıldığı, hazırlanıldığı yerlərdə qarşısını almaqdır.

Bu quruma tabe olan en gizli xüsusi bölmə "Yarasa" Xüsusi Təyinatlı Dəstəsinin hərbi qulluqçuları 2020-ci il sentyabrın 27-də Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən Ermənistən işğalı altında olan ərazilərin azad edilmesi və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpə olunması üçün başlanan Vətən müharibəsi zamanı Qubadlı şəhərinin azadlığı uğrunda gedən döyüslərdə düşmənle mübarizə aparmışlar. Əsas fəaliyyəti Ermənistən Ordusunun arxa cəbhəsində olan bölmə ilə ilk dəfə Qarabağ Zəferindən sonra dekabrın 10-da Bakıda keçirilən Zəfer Paradında tanış olduq. Və "Yarasa" Xüsusi Təyinatlı Dəstəsinin parad zamanı

meydandan səf-səf keçməsi ilə qurur duyduq. Bu Vətən övladları qəhrəmanlığı, vətənpərvərliyi, öz vəzifə borcunu şərəf və ləyaqətə yeri-nə yetirmələri ilə hər bir gəncə nümunədirler. Bu gün Azərbaycanda onların yolu ilə getmək arzusunda olan minlərlə gənc var.

Dövlətimizin təhlükəsizliyi keşiyində duranlarla qurur duyuruq

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti və Xarici Kəşfiyyat Xidməti müstəqil dövlətimizin ərazi bütövlüyünün, təhlükəsizliyinin, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının təminatçısı olan qurumlardır. Bu gün Azərbaycan konstitusiya quruluşunu və ərazi bütövlüyünü tamamilə bərpə edən, 30 illik işğala son qoyan, düşməni Vətən torpaqlarından qovmaqla ləyaqət və şərfini xilas edən bir dövlətdir. Buna isə illərin zəhmeti, həyata keçirilən böyük məqyaslı işlərlə nail olmuşuq.

Bəlkə də çoxumuza elə gəlir ki, əmin-amanlıq, sabitlik, torpaqların işğaldan azad edilməsi, ərazi bütövlüyümüzün bərpası ardıcıl, öz-özüne həyata keçən proseslərdir. Xeyr, elə deyil. Bu Vətənin gecə-gündüz müdafə-sində dayananlar var, onu göz bəbəyi kimi qoruyanlar var. Bu Vətən üçün həm daxildən, həm xaricdə yaranan biləcək hər hansı təhlükənin qarşısını alanlar var. Biz evlerimizdə rahat yatarkən gözünə yuxu getməyənlər var. Bizi heç ağlımızla gələ bilməyən bir formada Vətəni və bizi, hüquqlarımızı qoruyanlar var. Onlardan ikisinin- Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti və Xarici Kəşfiyyat Xidməti əməkdaşlarını peşə bayramları günü münasibətə təbrik edir, fəaliyyətlərində uğur arzulayıraq. Biz dövlətimizin təhlükəsizliyi keşiyində duranlarla qurur duyuruq.

Mətanət Məmmədova

www.sesqazeti.az

Martın 28-də Yeni Azərbaycan Partiyasının Veteranlar Şurası və Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) birgə təşkilatçılığı ilə 31 Mart - Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü ilə əlaqədar "İnsanlıq əleyhinə cinayət: soyqırımı siyaseti, tarixi həqiqətlər və faktlar" mövzusunda konfrans keçirilib.

Bakı Dövlət Universitetində keçirilən tədbirdə əvvəlcə Ulu Öndər Heydər Əliyevin və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin ezziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan Bakı Dövlət Universitetinin rektoru Elçin Babayev ermənilərin azərbaycanlılara qarşı törediyi cinayətlərdən bəhs edib. O bildirib ki, Azərbaycan xalqı son iki yüz ildə erməni vandalizmi və terrorizminə məruz qalıb. Bu dövrde erməni milletçiləri xalqımıza qarşı kütłəvi qətlamlar, soyqırımı aktları töredib, insanlıq əleyhinə qəddar və amansız cinayətlərə imza atıblar. Belə qanlı cinayətlər sırasında 1918-ci ilin mart-aprel aylarında baş vermiş kütłəvi qətlamlar isə miqyasına görə daha dəhşətlidir.

Cıxış edən YAP Veteranlar Şurasının sədri, partiyanın idarə Heyətinin üzvü Arif Rəhimzadə bildirib ki, ermənilər tərəfindən 1905-1907, 1918-1920, 1948-1953-cü illərdə xalqımıza qarşı kütłəvi cinayətlər töredilib. Amma sovetlər dönenində bu faktlar gizlədirilib və ya təhrif olunmuş şəkilde təqdim edilib. Keçmişin acı səhifelerinin növbəti nəsillərin yaddaşında həkk edilməsinə, real həqiqətlərin araşdırılmasına imkan verilmeyib. Neticədə ötən əsrin 80-ci illərinin sonu - 90-ci illərinin əvvəllerində erməni ekspansionist şovinizmiz bir daha baş qaldırdı, Azərbaycan xalqı yenidən çətin sınaqlara, deportasiya, etnik təmizləmə, işğala məruz qaldı və Xocalı soyqırımı kimi dəhşətli faciə yaşandı.

Arif Rəhimzadə qeyd edib ki, yalnız müstəqillik illərində keçmişimizin gerçek mənzərəsini yaratmaq və xalqımıza qarşı dəfələrlə töredilmiş soyqırımı cinayətlərinə siyasi-hüquqi qiymət vermək imkanı qazandıq: "Bu baxımdan, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 1998-ci il martın 26-də imzaladığı "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" Fərman müüm tarixi əhəmiyyət kəsb edir. Həmin se-

"İnsanlıq əleyhinə cinayət: soyqırımı siyaseti, tarixi həqiqətlər və faktlar"

YAP Veteranlar Şurası və Bakı Dövlət Universitetinin birgə təşkilatçılığı əsasında
31 Mart - Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü ilə əlaqədar konfrans keçirilib

Beynəlxalq hüquqa əsasən bu cinayətlərin soyqırımı olduğunu deyən deputat dünya təcrübəsindən nümunələri də xatırladıb. N.Səfərov bütövlükdə soyqırımı və insanlıq əleyhinə cinayətlər haqqında mövcud olan beynəlxalq sənədlər, konvensiyalar haqqında məlumat verib. O, bütün bunların fonunda beynəlxalq birliyin erməni cinayətlərinə səssiz qalmasını ikili standartların göstəricisi hesab edib.

Milli Məclisin deputati Əminə Ağazadə isə çıxışında bildirib ki, soyqırımı ilə bağlı ötən illər ərzində aparılan araşdırılmalar neticəsində çoxlu sayıda faktlar və sənədlər top-

lanıb. O xatırladıb ki, ermənilərin töredikləri mart qırğınlarının araşdırılması üçün Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökuməti tərəfindən Fövqəladə İstintaq Komissiyası yaradılıb. Komissiya erməni cinayətləri ilə bağlı ciddi faktlar toplayıb. Lakin Xalq Cümhuriyyətinin süqtündən sonra bu proses dayandı-

nəddə XIX əsrin əvvəllerində müasir dövrümüzə qədər Azərbaycan torpaqlarının zəbtini, kütłəvi qırğınları, deportasiya və etnik təmizləmələrlə müşayiət olunan faciələr "ermənilərin azərbaycanlılara qarşı düşünülmüş, planlı surətdə həyata keçirdiyi soyqırımı siyasetinin ayrı-ayrı mərhələləri" kimi qiymətləndirilib və 31 Mart Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü" elan edilib. Həmçinin erməni-bolşevik silahlı dəstələrinin azərbaycanlılara qarşı töredikləri besəri cinayətlər barədə həqiqətlərin ölkə ve dünya ictimaiyyətine da-ha dolğun çatdırılması məqsədilə Prezident İlham Əliyev 2018-ci il yanvarın 18-də "1918-ci il azərbaycanlılarının soyqırımının 100 illiyində haqqında" Sərəncam imzalayıb. Eyni zamanda, Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü və Azərbaycan Prezidentinin Sərəncamı ilə Quba Soyqırımı Memorial Komp-

leksinin yaradılması da böyük əhəmiyyət kəsb edir.

YAP Təftiş Komissiyasının üzvü, Milli Məclisin deputati Nizami Səfərov isə çıxışında 1918-ci ilin mart qırğınlarını bəşəriyyət tarixinin ən qanlı səhifələrindən biri kimi dəyərləndirib. Onun sözlərinə görə, həmin dövrə ermənilərin azərbaycanlılara qarşı kütłəvi qətləmi soyqırımı, insanlıq əleyhinə və müharibə cinayətlərini özündə ehtiva edir. N.Səfərov qeyd edib ki, rəsmi məlumatlara əsasən mart qırğınları zamanı 12 min insan qətle yetirilib, on minlərlə insan isə itkin düşüb. Bu soyqırımı Bakı ilə yanaşı, Azərbaycanın digər bölgelərini, eləcə də Qərbi Azərbaycan ərazisini ehət edib, bu ərazilərde insanların vəhşicəsinə öldürülməsi ilə yanaşı, çoxlu sayıda yaşayış məntəqələri də tamamilə dağıdılib.

Ə.Ağazadənin sözlərinə görə, 1918-ci ilin mart-aprel aylarında Quba qəzasında çoxlu sayıda insanların işğəncələr verilməklə qətəl yetirildiyi kütłəvi məzarlıqla bağlı daha ətraflı istintaqın aparılması məqsədilə, habələ Neftçala rayonunun Dirovdağ və Qubanın İspik kəndi yaxınlığında meşəlik ərazidə aşkar edilən insanların dəhşətli şəkildə həlak olması əlamətləri üzrə 2010-cu il 26 may tarixində Azərbaycan Respublikası Cinayət Məccəlesiñin müvafiq maddələri ilə cinayət işi başlanıb, peşəkar müstəntiqlərin iştirakı ilə istintaq qrupu yaradılıb. İş üzrə çoxsaylı şəxslər, hadisələrin bilavasitə şahidi olan və yaxud zərərçəkmiş şəxslərin yaxın qohumları müyyəyen edilərək dindirilib. Tədbir diskusiya şəraitində davam edib və iştirakçıların sualları cavablandırılıb.

Avropa İttifaqının misiyasının Ermənistən parlamenti tərəfindən təsdiq edilməsi regionda Qərbin həyata keçirmək istədiyi dağdıcı niyyətlərinə xidmət edir". Bu sözləri SIA-ya açıqlamasında deputat Azər Badamov deyib. Deputat bildirib ki, belə ki, missiyanın Ermənistanda monitorinqlərin aparılması əvvellər az kontingentle və qısa müddəti nəzərdə tutulsada, sonradan Ermənistən və Al Azərbaycanla razılışmadan çıxaraq birtərəfli şəkildə uzunmüddəti olmaqla kontingentin sayını iki dəfəye qədər artırdı: "Al-nın misiyası ilk baxışdan mülki geyimdə görünə də, onlar kəşfiyyat sahəsində təcrübəsi olan hərbiçilər və xüsusi xidmət orqanlarının əməkdaşlığıdır. Ona görə də zamanla sərhədimize gəlir, bənikolla məlumatlar toplayır və fotoaparatlə qeydiyyata alırlar. Təbii ki, Al missiyasının bu hərkətləri Azərbaycana qarşı yönəlmədir və qəbul olunan deyil. Çünkü, onların Ermənistən tərəfində dayanaraq ölkəmizlə bağlı məlumatların toplanması daxili işlərimizə qarışması

"ABŞ və Avropa İttifaqı heç bir ölkəyə sülh və əmin-amanlıq aparmır"

deməkdir. İndi isə Ermənistən ABŞ-in hərbi bazasının yerləşdirilməsinə çalışır.

Ona görə də 5 aprelde Brüsselde üçtərəfli görüş keçirilecek və həmin görüşdə Ermənistən təhlükəsizliyinə zəmanət aktının imzalanacağı gözlənilir. Ermənistən dövlət rəhbərliyi qorxunc oyunlar oynamaya başlayıb. Belə ki, ölkə-

sini beynəlxalq güclərin maraqlarının toqquşduğu hərbi poliqona çevirmək niyyətini reallaşdırmağa çalışır. Təbii ki, bütün bu proseslər sərhədımızda baş verdiyindən ölkəmizi də narhat etməyə bilmez. Ona görə də ölkə ərazilərimizin qorunmasını həmişəkindən də da-

ha çox gücləndirməliyik". Onun sözlərinə görə, ABŞ və Al bazasının Ermenistənə yerləşdirilməsi İran və Rusyanın maraqlarına da uyğun deyil: "Cünki, faktiki olaraq uzun illərdir ki, Rusyanın hərbi bazası Ermenistəndədir. ABŞ hərbiçilərinin Ermənistəna daxil olması ilk növbədə Rusiyaya qarşı yönəlmış addımdır. Ona görə də Rusyanın müvafiq organları Ermənistən Qərbyönümlü hərkətlərinə görə Paşinyanı xəbərdar edir. Əger Paşinyan düşündüyü senariini dəyişməzsə, Rusyanın qəzəbəne tuş gələcək və bunu Ermənistəndə yaşayan hər bir erməni hiss edəcəkdir. Ermənistən rəhbərliyinin Qərbyönümlü hərkətləri İranı da narahat etməyə bilmez. Çünkü, İran uzun illərdir ki, Qərbin sanksiyaları altındadır. O cümlədən, ABŞ İranda əməkdaşlığı etməyə cəhd etmişdir. İndi ABŞ hərbi bazasının İran sərhədine yaxınlaşması İranın təhlükəsizliyinə böyük təhlükə olacaqdır. Bu baxımdan yaxın dövrdə İran-Ermənistən münasibətlərində də bir çat yaranacağı gözləniləndir. Belə ki, Qərbi Ermənistəndə mövqelərini möhkəmlətdikcə Ermənistən, Livan, Ukrayna və digər dağlışlı ölkələrin gününə düşəcəkdir. Çünkü ABŞ və Avropa İttifaqı heç bir ölkəyə sülh və əmin-amanlıq aparmır".

Söylü Ağazadə

Əhalisi çox olan şəhərlərdə yaşılış ərazisi çox olan parkların sayı da çox olmalıdır. Çünkü yaşıl ərazilər və ağaclar şəhərlərin ağıcyərləridir. Ağaclar və yaşıl sahələr karbonu udur və özündə saxlayır, şəhər ərazilərində və ətraflarında iqlim dəyişikliyinin təsirlərini azaltmağa kömək edir, istiləşmənin qarşısını alır. Həmçinin şəhər ərazisində strateji yaşılış sahələrinin salınması istihalarda havanı 8 dərəcəyə qədər soyudur, kondisionerə ehtiyacı 30 faiz azaldır.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) bildirir ki, şəhərlərdə adambaşına düşen yaşılış sahəsi ən azı 9 kvadratmetr olmalıdır, lakin bu rəqəm 10-15 kvadratmetr olarsa daha idealdır. İnkışaf etmiş ölkələrdə adambaşına orta hesabla 20 kvadratmetr yaşıl sahə düşür. Yerli idarəetmə orqanları planlaşdırma işlərində adambaşına ən azı 15 kvadratmetr yaşıl sahə hədəfləri qoymalıdır. Şəhər sahələrini ağacların daha çox olmasına planlaşdırılsalar, insanlarımıza böyük faydası olar. Meşələşdirmə işlərində ağaclar regional iddilim şəraitinə uyğun və davamlı yerli növler olmalıdır. Yerli idarəetmə orqanları öz şəhərlərində yeni meşə salma sahələri yaratmalı, bir ailənin doğulan hər övladı və ya hərəyə bir fidan ekme təşəbbüsleri təşkil edə bilər. Həmçinin hər məhellədə parklar, şəhər içinde meşələr, yol və prospektlərdə yaşılış zolaqları planlaşdırımlı və həyata keçirməlidir. Prospektlərdəki ayırcı zolaqlar yaşıl zolaqla əvəz edilməlidir. Dəmiryol vağzallarının, avtovağzalların ətrafi prospektler, meydanlar və xiyabanlar sürətlə ağaclarlaşdırılmalıdır. Magistral yol marşrutu üzərindəki yaşılıqlar, meşələr insanların səyahət zamanı stressini aradan qaldırığı üçün bu ərazilərdə də yaşılış artırılmalıdır. Ağaclar şəhərin oksigenini, torpağını yaxşılaşdırımağa kömək edir. Yaşılış sahələr şəhərlərin ən mühüm investisiyalarından biridir. Şəhərləri yaşamaya yararlı edən yaşıl ərazilərdir. Şəhərlər meşələrə yaxın salınanda insanlar daha sa-

Yaşılılığı olmayan şəhərlər məhvə məhkumdur

lifliyin qorunmasına və artırılmasına kömək edir, bir çox bitki və heyvanlar üçün yaşayış mühiti, qida və qoruma təmin edir. Şəhərlərdə və ətraf ərazilərdəki meşələr turizmin inkişafına da töhfə verir, on minlərlə iş yeri yaradır və şəhərin abadlaşdırılması sxemlərini stimullaşdırır, dinamik, enerjili, firavan yaşıl iqtisadiyyat yaradır.

Meşələr də daxil olmaqla şəhər yaşılıqları aktiv və sağlam hayat tərzini təbliğ edir, psixi sağlamlığı yaxşılaşdırır, xəsteliklərin qarşısını alır və insanların sosiallaşmasına şərait yaradır. Araşdırmalar göstərir ki, daha

onlar havadan zərərlə cırkləndiriciləri süzərək effektiv hava filtrası funksiyasını yerinə yetirirlər. Yetkin ağaclar su axınını tənzimləyir və daşqınların qarşısının alınmasında və təbii fəlakət riskinin azaldılmasında mühüm rol oynayır. 50 yaşlı hər bir ağac torpaq eroziyasının qarşısını alır.

Məsələn, yetkin həmişəyaşıl bir ağac ilde 15 min litrdən çox suyu tuta, axıntının qarşısını ala bilər. Buna görə də içməli su şəbəkəsinə, kanalizasiya sistemine yaxın yerlərdə çinar əkilmir. Əkinçilik və maldarlıq formalaşmamışdan əvvəl dünyadan quru ərazisində meşələrin payı 56 faiz təşkil edirdi. Hazırda bu göstərici 30 faizdən aşağı düşüb, yəni 2 dəfəyə yaxın azalıb. Hazırda dünya üzrə meşə örtüyünün sahəsi 4 milyard hektardır. Bunun 809 milyon hektarı Rusyanın, 478 milyon hektarı Braziliyanın, 310 milyon hektarı Kanadanın və 303 milyon hektarı ABŞ-in payına düşür. Son 200 ilde dünya üzrə meşə ərazilərinin sahəsi 2 dəfədən çox azalıb. Son illərdə dünyadan ən böyük meşə sahələrə (Amazon, Sibir, Avstraliya, Kaliforniya

lam və xoşbəxt olurlar. Yaşılıqlar olmadan urbanizasiya olmamalıdır, ağaçsız şəhərlər insanları xəstələndirir və onların erkən ölümüne sebəb olur. Şəhərlərdəki ağaclar həmdə hava filtri rolunu oynayır, cıraklı havanı temizləyir və nefəs yolu ile ağıcyərlərə keçən virusların qarşısını alır. Həmçinin ağaclar, avtomobillərdən, fabrik-zavodlardan və digər sənaye sahələrindən atılan zərərlə maddələri sözür. Şəhərlərdə ağacların bol olması səs-küyün qarşısını alır. Meşələr hava ilə yanaşı içməli suyu da qoruyur. Şəhər ərazilərində və ətrafindəki meşələr suyun filtrənləməsinə və tənzimlənməsinə kömək edir, yüz milyonlarla insanın yüksək keyfiyyətli şirin su təchizatına töhfə verir. Meşələr daşqınların qarşısını alırlar. Şəhərlərdəki yaşıl sahələr yağışsularının torpağa hopmasına və yeraltı su ehtiyatlarında depolanmasına şərait yaradır. Nəzarətə salınan meşələrdə və sistemli yaşallaşdırılan şəhərlərdə ağaclar biomüxtəliflik qorunur, quşlar, arılar, dələlər, kepənəklər, böcəklər sığınacaq, yemek və yuva üçün ağaclarla güvənir. Dünənadakı meşələr müxtəlif heyvan təminatını təmin edir. İstiliyi və enerji istehlakını azaldır. Bir ağac bir ilde 150 kq karbon qazını (CO_2) udur, ilde 2,64 milyon litr təzə oksigen istehsal edir, həmçinin yağış təminatına dəstək olur. Beləliklə, şəhər daxilindəki ağaclar şəhər infrastrukturunun mühüm tərkib hissələridir. Çünkü

Biomüxtəliflik qorunur, quşlar, arılar, dələlər, kepənəklər, böcəklər sığınacaq, yemek və yuva üçün ağaclarla güvənir. Dünənadakı meşələr müxtəlif heyvan təminatını təmin edir. İstiliyi və enerji istehlakını azaldır. Bir ağac bir ilde 150 kq karbon qazını (CO_2) udur, ilde 2,64 milyon litr təzə oksigen istehsal edir, həmçinin yağış təminatına dəstək olur. Beləliklə, şəhər daxilindəki ağaclar şəhər infrastrukturunun mühüm tərkib hissələridir. Çünkü

və s.) baş verən yanğınlarda çox nəhəng meşəlik sahələri məhv oldu. Getdiikcə planetimizdə yaşılış sahələrinin payı azalır ki, bu da çox ciddi ekoloji böhranlara gətirib çıxara bilər.

XVIII-XIX əsrlərdə inddi Azərbaycan ərazisinin 35%-i meşə ilə örtülü olub. Hazırda bu göstərici 11 faiz təşkil edir. Bu rəqəm Rusiyada 44%, Latviyada 41%, Gürcüstənda

Lale Mehrali

Son günler Bakıda çox-mənəzilli yaşayış binalarının zirzəmili mərkezindəki parklanma yerlərinin qiyməti bahalaşır. Bu barədə yeni tikili binalarda yaşayış sakinlər də bildiriblər. Onların söz-lərinə görə, ayı 60 manata olan parklanma yeri hazırda 90 manatadır.

Bəs, bu addım qanunidir?

SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Əmlak məsələləri üzrə ekspert Elnur Fərziyev: "Son 30 ildə təkəcə Bakı şəhərində 2 mindən artıq yeni çoxmənəzilli yaşayış binaları tikilərək vətəndaşlara təhlil verilib. Bu proses hələ də davam etdirilir. Ortalama hə-

bir çoxmənəzilli binada 50-dən başlayaraq 300-ə qədər mənzil olur. Demək olar ki, her bir mənzil sahibinin də mənzilləri var. Əksər binalarda yəraltı avtobuslarda yaşayış olsa da, bəzilərində bu yoxdur. Onlar ya layihədə olmayıb, ya da avtobuslarda digər təyinatlı qeyri yaşayış obyektləri kimi fəaliyyət göstərirler.

MTK tikinti aparırsa, binanın zirzəmisində yerləşən dayanacaq mənzil sahibinə satılır. Əger həmin tikintinin işini her hansı bir MMC aparırsa, bütün tikili MMC-nin tabeliyində olur. MMC-nin rehbəri də özü üçün avtobuslarda yaşadıq binalarda dayanacaqların olmaması və bu dayanacaqların həm satış, həm kiraya qiymətlərinin baha və yerin az olması ilə əlaqədardır.

Əksər çoxmərəbəli binaların yerləşdiyi ərazilərə nəzər salsaq, park yerləri olsa da sakinlər avtomobilini yol kənarında saxlayırlar. Bunlar sıxlığa səbəb olur. Əsas səbəb vətəndaşların yaşadıq binalarda dayanacaqların olmaması və bu dayanacaqların həm satış, həm kiraya qiymətlərinin baha olmasına ilə bağlıdır.

Düşünürem ki, artıq Bakı şəhərində baş plan tətbiq olunub. Çox sayıda ərazilər sökülərək yenilikli binalarla əvəz edilecek. Bu baxımdan tikinti qanunvericiliyində yeniliklər olmasi arzuolunandır. Burada avtobuslarda yaşadıq binalarda dayanacaqların olmasının vacib sərt kimi qeyd olunmalıdır. Avtobuslarda yaşadıq binalarda dayanacaqların həm satış, həm kiraya qiymətlərinin baha olmasına ilə bağlıdır.

Avtobuslarda yaşadıq binalarda dayanacaqların həm satış, həm kiraya qiymətlərinin baha olmasına ilə bağlıdır. Əmlak məsələləri üzrə ekspert Elnur Fərziyev:

"Bunu dəfələrlə bildirmişim ki, komendant üslubunda binalarda olmamalıdır. Binanı tikən MTK-lar tikilini təhlil verdikdən sonra binadan uzaq-

hansı bir şəxse məxsusdursa qiyməti müəyyən edən şəxş park sahibidir. Dayanacaq yerləri fərdi adamlarındır - onlar isdədiyi qiyməti təyin edə bilərlər. Bunun qarşısı alınmalıdır. Bu nəticədə ucuz qiymətə avtopark yerləri olmalıdır. Cənubda hər bir vətəndaşın avtomobil idarə etmək hüququ var. Bu da vətəndaşın hüquqlarının pozulmasına gətirib çıxarıı".

Hüquqsunas Şamil Paşayev: "Bunu dəfələrlə bildirmişim ki, komendant üslubunda binalarda olmamalıdır. Binanı tikən MTK-lar tikilini təhlil verdikdən sonra binadan uzaq-

Azərbaycanda və dünyada parklanma

TARİFLƏRİ

laşmalıdır.

Mülkiyyətçilər mənzil mülkiyyətçilərinin müstərek cəmiyyətini formalaşdırılmalıdır. Onlar binanı özleri idarə etməli, parklanma yerinin qiymətini də özleri təmin etməlidir. Qarajlar,

parklanma yerləri, binanın həyəti mülkiyyətçinin birgə mülkiyyətidir. Burada qayda tətbiq etmək her hansı bir komendantın, MMC-nin, MTK-nin ödəniş tələb etməsi tamamilə əsaslı və qanunsuzdur. Bununla bağlı

vətəndaşlar özleri MTK-ları oradan uzaqlaşdırılmalı və müvafiq qurumlara şikayətlər ünvanlamalıdır".

Qeyd edək ki, 1 aprel tarixindən etibarən Azadlıq meydanındaki yeralı dayanacaqdə avtomobil park etmək üçün yeni tariflər tətbiq olunacaq.

0-1 saat üçün 1 AZN, 1-3 saat üçün 2 AZN, 3-6 saat üçün 3 AZN, 6-12 saat üçün 5 AZN, 12-24 saat üçün 10 AZN ödəniş tələb olunacaq. Bundan başqa, təklif olunan aylıq paketə görə, hər gün 12 saat maşını park etmək üçün 100, 24 saat üçün 140 manat ödəniləcək. "Qonşular" paketine görə 75 AZN ödəniləcək.

Bakıda Qış parkının yeraltı avtomobil dayanacağında parkinq üçün tətbiq edilən qiymətlər bahalaşır. Yeni tariflər aprelin 1-dən tətbiq ediləcək.

Gündəlik tariflər aşağıdakı kimi olacaq:

0-2 saat - 1 manat;
2-4 saat - 2 manat;
4-6 saat - 3 manat;
6-10 saat - 4 manat;
10-12 saat - 5 manat;
12-24 saat - 8 manat.

Aylıq tariflər isə belə olacaq:

Bir güne 12 saatlıq - 80 manat (köhnə tarif 30 manat);
Bütün günü (24 saatlıq) - 120 manat (60 manat);
Qonşular tarifi - 50 manat (20 manat).

Göründüyü kimi, aylıq tariflər 100-170% artıb.

Belfast 27.71
Roma 27.32
Filadelfiya, Pensilvaniya 26.00
San Dieqo, CA 26.00
San Francisco, CA 26.00
Berlin 25.88
Milan 25.88
Utrecht 25.88

Türkiyədə qiymətlər

İstanbul Büyükşehir Belediyyəsi Meclisinin iyul ayında keçirilən son iclasında alınan qərarla İSPARK ödənişləri yüzdə 18 artırılıb. Lakin 3 ay sonra bu defə yüzdə 57-yə qəder artım oldu. Açıq avtobuslarda təyinatlı birinci və ikinci zonalarda təyinatlı qapalı parkinq ödənişləri ilə eynidir.

Qəbul edilən tarif çərçivəsində Beşiktaş, Beyoğlu, Fatih, Kadıköy, Şişli, Bakırköy, Eyüp, Sarıyer və Güngören də daxil olmaqla birinci və ikinci bölgələrdə bağlı mərtəbəli və açıq havada dayanacaqlarda ödəniş tarifi 33 lirdən artıb. 0-1 saat 33 lirdən 52 lirəye, 1-2 saat arası 42 lirdən 66 lirəye, 2-4 saat arası 47 lirdən 73 lirəye, 4-8 saat arası 65 lirdən 101 lirəye, 8-12 saat arasında 86 lirdən 134 lirəye, 12-24 saat arasında isə 130 lirdən 202 lirəye qədərdir.

Adalar, Arnavutköy, Başakşehir, Esenyurt, Sultanbəyli və Şilenin daxil olduğu üçüncü bölgədə 0-1 saat 23 lirdən 36 lirəye, 1-2 saat 29 lirdən 45 lirəye, 2-4 saat 37 lirdən 58 lirəye lirə, 4 saat 37 lirdən 58 lirəye, 8 saat arasında 47 lirdən 73 lirəye, 8-12 saat arasında 72 lirdən 112 lirəye, 12-24 saat arasında isə 94 lirdən 146 lirəye yüksəldilib.

Birinci və ikinci zonalarda yol kənarında parkinq ödənişləri 1 saatda qədər 33 lirdən 52 lirəye, 1-2 saatda 42 lirdən 66 lirəye, gündəlik parkinq üçün 94 lirdən 146 lirəye artırılıb. Üçüncü bölgədə 1 saatlıq 23 lirdən 36 lirəye, 1-2 saatlıq 33 lirdən 52 lirəye, gündəlik mebleğ isə 80 lirdən 124 lirəye qaldırılıb.

Dünya təcrübəsi

Yaponiya 2016-ci ilin məlumatlarına görə 377 min 915 kvadrat kilometr ərazisi və 126 milyon 995 min əhalisi olan bir ada ölkəsidir. Minik avtomobilər üçün bölmənin dayanacağı və manevr sahəsi daxil olmaqla ən azı 20 kvadratmetr sahə tələb olunur. Bu sahə yüksək məşinləri və avtobuslər üçün manevr sahəsi istisna olmaqla, ən azı 50 kvadratmetr kimi sabablər.

Yaponiyada 78 milyon avtomobil üçün ən azı 1560 kvadrat kilometr sahə lazımdır. Yaponiyanın məhdud park yerlərindən maksimum yaranmaq üçün tapdıqları bəzi əsasları isə burlardır.

Yaponiyada iki qayda var: Parkinq qanunu və qaraj qanunu.

Dayanacaqların haqqında qanunun ilk qüvvəyə minməsi 1957-ci ilde olub. Yaponiyada ümumi qanun tətbiq olunsa da, hər şəhərin öz qanunvericiliyi var.

Burada parkinq üçün ərazilərini genişləndirmək məhdudlaşdırılıb. Yaponiyada böyük açıq park sahələri yoxdur.

Amsterdam

Amsterdam şəhərinin mərkəzində parkinq çətin və bahaldır.

Səyahət zamanı aşağıdakıları nə-

zərə alıñ:

Məhdud parkinq: Şəhərin mərkəzindəki parkinq yerləri, xüsusən turizm mövsümünün pik dövründə və ya heftə sonları tez bir zamanda dolur.

Yüksək parkinq haqları: Amsterdamda parkinq bahaldır, xüsusən də şəhərin mərkəzində saatda 7 avrodan çox pul.

Dayanacaq məhdudiyyətləri: Amsterdamda yalnız yaşayış üçün zonalar ve müyyən saatlarda parkinq məhdudiyyətləri var. Parkmetrlər və nə qədər park edə biləcəyinizi göstərən işarələr diqqət yetirin.

Dayanacaq qaydaları: Amsterdamda maşın sürsəniz, parkinq qaydalarını öyrənin.

Avtomobil sürmek üçün alternativlər: Amsterdamda tramvaylar, avtobuslar və qatarlar da daxil olmaqla geniş ictimai nəqliyyat sisteminə malikdir və bu, sürücülük üçün əlverişli alternativ olaraq bilər. Bağlı avtomobil parkları küçə parkinqindən daha təhlükəsiz və daha rahatdır.

Velosiped sürmek məşhur olduğundan, Amsterdamda çoxlu velosiped icarəsi mağazaları var.

Şəhəri gəzmək əvəzinə, otelinin dayanacağında avtomobilinizi park edib şəhəri keşf etmək üçün velosiped icarəyə götürə bilərsiniz.

Amsterdamda parkinq haqqı nə qədərdir?

Nəqliyyat vasitələrinin saxlanması üçün ödənişlər park etdiyiniz vaxtdan və yerden asılıdır. Saatiq qiymətlər 5 avro ilə 8 avro arasındadır, şəhərin mərkəzində parkinq ümumiyyətə dən yüksəkdir. Buna görə də şəhərdən kənardə dən ucuz parkinq variantlarını yoxlamaq tövsiyə olunur.

Amsterdamda avtomobil dayanacaqlarını və ya torpaq sahələrini haradan tapa bilərəm?

Bəli, Amsterdamda çoxlu yeraltı avtomobil dayanacaqları və dayanacaq yerləri var. Bəzi məşhur avtomobil parklarına aşağıdakılardır: Q-Park, APCOA və Interparking. Əlçatanlığı təmin etmək üçün əvvəlcədən parkinq rezervasiya etməyiniz tövsiyə olunur.

Amsterdamda küçədə park edə bilərəmmi?

Amsterdam küçələri parkinq üçün istifadə edilə bilər. Ancaq insanların six olduğu yerlərdə yer tapmaq kifayət qədər çətindir. Həmçinin, küçə parkinqi bahadır.

Amsterdamda parkinq qaydaları hansılardır?

Amsterdamın parkinq qaydaları fərqlidir. Parklama vaxtı və günləri adətən mehduddur. Bəzi avtomobilərdə parkinq məhdudiyyətləri ola bilər.

Amsterdamda park pulsuzdur?

Amsterdam şəhərin mərkəzindən kənardə pulsuz parkinq var.

Amsterdam dayanacaqlarında nəqliyyat vasitələrini saxlamaq təhlükəsizdir.

Amsterdam avtomobilinizi park etmek üçün təhlükəsizdir, lakin oğurluq və ya zədələnmənin qarşısını almaq üçün tədbir alın. Qarajda və ya dayanacaqla park etmek təhlükəsizdir.

Ayşən Vəli

Əli Kərimlinin trol dəstəsi dağılır

Dağıdıcı müxalif ünsürler yanlış, səhviyasatlarına görə, nə qədər təqnid edilsələr də, qınanılsalar da düzəlmələri və ictimai maraqlara cavab veren fəaliyyət göstərmələri mümkünsüz görünür. Əksinə görünən ondan ibarətdir ki, ikrən doğuran fəaliyyətlərini daha geniş şəkil də həyata keçirirlər. Nə zaman sosial şəbəkələr üzərindən yayılmış internet TV-lərə nəzər yetiriləsə orada dağıdıcı müxalif ünsürlerin və xaricdəki antimilli qüvvələrin ağızları köpüklənə-köpüklənə Azərbaycanın dövlət maraqlarına yönələn böhtanlar səsləndirdiklərini görmək olar.

Statusları da başdan ayağa qədər qarayaxmalardan ibaretdir. Söz yox ki, saxta yollarla siyasi mühacir adı qazanıb Avropaya qaçan antimilli ünsürlerin əsas məqsədi Azərbaycana zərər vurmaqdır. Onları xaricdəki Azərbaycan dairələri ilə işbirliyi isə artıq heç kimde şübhə doğurmur. Lakin fakt onsan ibarətdir ki, xarici ölkələr də sığınacaq tapmış bu antimilli ünsürler nə qədər çəlışsalar da geniş auditoriya toplaya bilmirlər. Sevinc Osmanqızı, Tural Sadılı, Məhəmməd Mirzəli, Arif Məmmədov, Arif Yunus və bu kimi digər antimilli ünsürlerin çaldıqları havanın, ifa etdikleri mahniların sözlərinin və bəstəkarlarının kimlər olduğu hər bir azərbaycanlı bəlliidir. Ona görə də, onların fikirləri ciddiyə alınmır. Sadəcə azərbaycanlı adına iddia etdikləri üçün onların halına acı-mamaq mümkün deyil. Fikirləşirsən ki, bu bədbəxtlərin nə qədər pula hərislikləri var ki, doğulub, boyaya başa çatdıqları elinə obasına xəyanət edirlər. Yaşadıqları ölkələr də oturum iznin vaxtinin uzadılması üçün xüsusi xidmət orqanlarının her cür çirkin sıfarişlərini yerine yetirirlər. Lakin anlamırlar ki, günün birində onlardan imtina olunacaq və lazımsız eşa kimi zibilliyyə atılacaqlar.

Nurəddin Məmmədlinin müalicəsinə zərurət yaranıb

Sosial şəbəkələr də veylənən dağıdıcı müxalif funksionerlər bəzən elə statuslar paylaşırlar ki, sənki bu məxluqlar siyasetçi deyil Siciliyanın, İtaliyanın, Kolumbiyanın mafiya babalarıdır: Tələblərlə çıxışlar edir, hikkəli iddialar iżli sürürərlər. Daha çox AXCP sədri Əli Kərimli özünü qatı cinayətkar dəstənin başçısı kimi göstərməyə çalışır. Ətrafında olan trol dəstənin üzvləri də yardımçısı rolunda çıxış edirlər. Deyirlər ki, işlər belə olmalıdır, fəaliyyət bu cür göstəriləlidir. Məsələn adı siyaset meydandasında məsxərə obyekti kimi çəkilən AXCP Ali Məclisin sədri Nurəddin Məmmədli ele terrorçular sağayı əda ilə bəyan edir ki, məlum cinayet əməlinə görə həbs edilən Tofiq Yaqublu azad edilməlidir: "Tofiq Yaqublunu həbsdə saxlamaq olmaz, çünki, o, cinayətkar deyil. Tofiq bəy azad etmək lazımdır. Əks halda neticə yaxşı olmayıacaq".

Fikir verin, bu başdan piyli məxluq küçə davranışına uyğun olaraq küçə təfəkkürünü ortaya qoyub, hədəleyici mesajlarla çıxış edir. Lakin anlımlar ki, Azərbaycan hüquq dövlətdir, qanunlar və qərarlar da hüquq prinsiplər esasında hell olunur. Digər tərəfdən kimse Azərbaycan dövləti ilə zor gücün-

İLHAM ƏLİYEV

Xocalıya qayıdış bu tarixdə başlayacaq"

Azərbaycan hal-hazırda "Böyük Qayıdış" layihəsini həyata keçirməklə meşğuldur". Bu sözələri SİA-ya açıqlamasında politoloq Cümşüd Nuriyev deyib. O bildirib ki, ermənilər 30 il müdətində 300-dən çox yaşayış məntəqəsini, ictimai binaları, bütün infrastrukturunu darmadağın ediblər: "Bunun bərpasına, təbii ki, bir neçə il lazımdır. Nəzərəalsaq ki, Azərbaycan orada əraziləri minalarla çirkənmə səviyyəsinə görə dünyada ilk yerlərdən birini tutur. Üç dəfədən çox ərazi minalarla çirkəndirilib. Bir milyondan çox mina var. Azərbaycan bu minalardan təmizləməni yaxın 10 il ərzində güclə başa çatdırıbilər. Amma çox sürətli işlər gedir.

Azərbaycanın bir neçə yaşayış məntəqələrində köç uğurla həyata keçirilir. Ən yüksək səviyyədə Füzül rayonunda, Laçında, Laçının kəndlərində həyata keçirilir. Bu ilin may ayında Xocalıya qayıdış başlayacaq. İnanıram ki, Qarabağ Universiteti fealiyyətə başlayanda Xankəndi və ətrafına daha çox əhali qayidacaq. Azərbaycan bütün imkanlarından istifadə edir. Heç kimdən bir qəpik almadan bütün bərpa işlərini özü həyata keçirir. Həmin ərazilərin infrastrukturunu, demək olar ki, başa çatmaq üzrədir. Burada "Azərenerji", "Azərişq", "Azərsu", "Azərbaycan Dövlət Avtomobil Yolları" Agentliyi çox gözəl işləyir. Həm də Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi də əraziyə kifayət qədər fealiyyət göstərir. Tikinti işləri də uğurla gedir. Yaxın iki il ərzində oraya təxminən 140 min əhali köçməlidir. Bu da əhalinin beşən biri deməkdir. Bu, böyük rəqəmdir.

Qısa zaman əsasında müharibə bitəndən 5 il ərzində əhalinin 20%-ni geri qaytarmaq çox böyük rəqəmdir. Azərbaycan bunu hədəfleyib və hədəfinə də çatacaq. Çünkü burada qardaş Türkiye və digər ölkələrdən 10-a qədər ölkənin müxtəlif təyinatlı, özəl və dövlət qurumları iştirak edir. Hal-hazırda həm də yeni idarəetmə üsulu həyata keçirilir. Prezidentin nümayəndəliyi sistemi həyata keçirilir. Yəqin ki, gələcəkdə onlar da birləşdiriləcək. Çünkü hal-hazırda əraziyə bərpa işlərinə bir-iki adamın nəzaret etməsi mümkün deyil. Bütün hallarda Qarabağda həm dünya standartlarına cavab verən yaşayış məntəqələri, infrastruktur, yeni sənaye sahələri yaradılır. Mən inanıram ki, orada agrar sektorun da inkişafı ilə bağlı normal planlar var. Onlar da həyata keçiriləcək. "Böyük Qayıdış"la bağlı nəzərdə tutulan vaxtdan belə Azərbaycan o zamanı qabaqlayır".

Söylü Ağazadə

Ailə hüququ dedikdə nə başa düşülür?

MÜNASİBƏT

Aile dedikdə, nikaha, qohumluğa, uşaqları tərbiyəyə götürməyə əsaslanan şəxslərin ümumi həyatı və mənafeleri, qarşılıqlı qayğıları ilə səciyyələnən ittifaqı başa düşülür". Bu sözələri SİA-ya açıqlamasında hüquqşunas Xanlar Şətullayev deyib.

O bildirib ki, hüquqi mənada ailə özündə hüquqi əlaqəni eks etdirir: "Ailə üzvlərinin hüquq və vəzifələri on plana çəkilir. Ailə hüquq milli hüququn bir sahəsi olub, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasında nəzərdə tutulan əsas insan və vətəndaş hüquqlarına və azadlıqlarına uyğun olaraq ailə münasibətlərinin yaranmasının və möhkəmənəsini, onlara xitəm verilməsinin prinsiplərini, ailə münasibətlərinin iştirakçılarının hüquq və vəzifələrini, dövlət orqanlarının bu sahədə vəzifələrini, habelə vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarını qeyde alınması qaydaların tənzimləyen normaları müəyyən edir.

Ailə hüququnun özünəməxsus predmeti, xüsusi məqsədi və prinsipləri vardır. Bunlar ailə hüququnu, hüququn digər sahələrindən fərqləndirir. Şəxsi münasibətlərin nizamlanması ailə hüququnun başlıca məqsədidir. Ailədə əməle gələn əmlak münasibətləri isə ikinci dərəcəli rol oynayır və şəxsi münasibətlərden asılıdır.

Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 5-ci maddəsinə əsasən ailə üzvləri arasında yaranan münasibətlər ailə qanunvericiliyi və ya tərəflər arasındaki sazişə tənzimlənmədikdə və həmin münasibətləri bilavasitə tənzimləyən mülki hüquq normaları olmalıdır, ailə münasibətlərinin mahiyyətinə zidd olmayan və oxşar münasibətləri tənzimləyən ailə və mülki hüquq normaları tətbiq olunur. Bu normalar olmadıqda isə ailə üzvlərinin hüquq və vəzifələri ailə qanunvericiliyinin və mülki qanunvericiliyinin ümumi prinsiplərinə, eləcə də humanizm və ədəlet prinsiplərinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Respublikamızda ailə qanunvericiliyinin əsasını Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası, Ailə Məcəlləsi və bu Məcəlləyə uyğun olaraq qəbul edilmiş digər müvafiq qanunvericilik aktları və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq műqavilələr teşkil edir".

"Ailə hüququnun müstəqilliyi, onun, hüququn digər sahələrindən fərqli cəhetləri, öz ifadəsinə ailə hüququnun prinsiplərində tapmışdır. Həmin prinsiplərə aşağıdakılardaxildir:

- 1) qadınla kişinin şəxsi və əmlak hüquq bərabərliyi;
- 2) təknikahlıq;
- 3) boşanma azadlığı;
- 4) nikahın bağlanmasındanazadlıq və könüllülük;
- 5) ana və uşaq haqqında dövlət qayğısı, onların mənafeyinin mühafizəsi;
- 6) ailə münasibətlərinin tənzim olunmasında dinin iştirakına yol verilməsi;
- 7) uşaqların ailə tərbiyəsinin təmin edilməsi;
- 8) miliyyətdən, irqindən, sosial vəziyyətdən, dini və dil mənsubiyyətdən asılı olmayaraq ailə münasibətlərində vətəndaşların hüquq bərabərliyi;
- 9) valideynlik hüquqlarının müdafiəsi.

Ər-arvad arasında ailə hüquq münasibətləri nikahın qeyde alınması nəticəsində əməle gelir. Bu münasibətlər şəxsi və əmlak xarakterli münasibətlərə bölünür. Şəxsi hüquq münasibətlərinin mahiyyəti ondan ibarətdir ki, bu münasibətlər iqtisadi məzmunla malik deyiller və ər-arvadın şəxsiyyəti ilə bağlıdır. Ər-arvadın şəxsi hüquqlarına onların nikah bağlanarkən soyad seçmək hüququ, iştədkilleri məşguliyəti, sənət və yaşayış yerini seçmek hüququ və s. hüquqları aid etmək olar" - deyə o əlavə edib.

Söylü Ağazadə

Müasir texnologianın həyatı mizə daxil olması ilə baş verən dəyişikliklərdənəzən ilərdər ki, danışrıq. Bu texnologianın "töhfəsi" olan telefonlar hər kəsin cibinə girdi-girmədi, qapısını "döyüd-döymədi", nə ailələr dağıldı, nə ayrıılıqlar yaşandı, nə cinayetlər, xəyanətlər baş verdi, hər birimiz bunlarıñşahidi olmuşuq.

Elə milli-mənəvi, ailə dəyərlərimizin gönü-gündən əldən getməsi də bu texnologianın məhsulları-kompyuter və smartfonlarla bağlı oldu. Bu vasitələrlə fiziki və mənəvi aşınmaya məruz qalan insanların son hali isə göz öndəndir. Təbii ki, onlardan düzgün istifadə etməyən insanlardan səhbət gedir. Əslində müasir texnologianın getirdiyi internet aləmi, sosial şəbəkələr ondan yetəri və lazımi şəkilde istifadədərək faydalıdır. Lakin bunlardan xeyrəne istifadə edənlərin sayı zərərəne istifadə edənlərin sayından de-fələrlə azdır. Məhz ele buna görə də cəmiyyətin böyük əksəriyyəti kompyuter və smartfonların qurbanı olub.

Ən pis: uşaqların da asılı vəziyyəti

Əksəriyyətimiz onsuz da kompyuter və telefondan asılı insanlara çevrilmişik. Kompyuter qarşısında övladlarımızın gözü kor olub, qameti əylilib. Artıq bizim uşaqlıqdə oynadığımız onurlar oyundan biri belə qalmayıb, hamısı unudulub. Kompyuterlər uşaqlarımız üçün oyunağa çevrilib. Təbii ki, biz buna göz yumduqca...

Gecə-gündüz telefonlar əlimizdə, yanımızda, hətta yatağımızdadır. Küçədə, parkda, içtimai nəqliyyatda gözü-müzü telefondan bir saniyə belə ayırmırıq. Ətrafdakı gözəllikləri görə bilmirik bu səbəbdən. Nə baş verdiyini duymuruz. Hətta yardım, köməyə ehtiyacı olan insanlara da artıq qayğı göstərə bilmirik. Çünkü gözümüz də, diqqətimiz də telefondadır. Sosial şəbəkələrdən gələn mesajlara, oxuduğumuz xəbərlərə öz-özümüzə gülür, şadlanır, bezən hirslenir, kövrəlir, açıqlanıraq telefona baxa-baxa. Bu da kənardan sözün həqiqi mənasında normal olmayan hal kimi görünür.

Evdə də beləyik. Telefon biziñən bir dəqiqə aralıda qalandı sanki bir itiyimiz itmiş ki mi onu axtarır, tapır, baxmasaq da, yaxınlığa qoyuruq. Ən pis hal isə ondan ibarətdi ki, biz körpə övladlarımızı da telefona alışdırılmışq və bunun nə qədər zərərli olduğunu əsla düşünmədən həyata davam edirik. Uşaq ağladı, əlinə telefon veririk. Bir işimiz oldu və ya televizorda serialımızın vaxtı çatdı uşağı susdurmaq üçün telefonu əlinə verib bir kənarə çəkilməsinə şərait yaradırıq. Və ən əsas məsələ, uşaq yemek yemir, telefonu əlinə veririk, ya hansısa bir oyunu, cizgi filmini, yaxud da Tiktoku açıb qoyuruq gözü qarşısına, o, baxır, bizsə onu yedirdik. Əslində isə biz deyil, telefon onu yedirdir.

Tiktok və uşaqlar deyərkən...

Bu, faciədir, desəm, yene azdır. Yaxşı, onu başa düşmek olar ki, uşaq yemir, ana da öz işi asanlaşdırın deyə cizgi filmini açır, qoyur uşağın gözü qarşısına, uşağın orada başı qarışır, ister-istəməz ağızını açır, ana da bir qaşqı yemək qoyur ağızına. Bu qətiyyən düzgün hal olmasa da, hələ bundan da dəhşətliləri var. Bu günlərdə qarşılaşıdığım bir hadisə kimi. Ana birbaşa Tiktoku açıb uşağın qarşısına qoymuşdu. Uşaq orada gəzməkdə, ana isə onu qaşqı-qashqı yedirməkdə idi. Bu mənzərədən dəhşətə gələrək anaya sual verəndə ki, bəs bunun nə qədər təhlükeli olduğunu bilirmi, cavab verdi ki, nə olacaq, ayrı şeylərə baxmir ki, hər dəfə nəyə baxırıqsə, o çıxır da qarşımıza.

Düzdür, Tiktokda ən çox nəyə baxırsan-

Telefonun yedirtdiyi uşaqlar: bu gün və sabah

sa, o silsilədən videolar sıralanır, bunu hamisiz belə bilirik. Lakin Tiktokda qarşılaşıdığım bir vəziyyəti də anaya izah etməyə çalışdım ki, buna çox da arxayın olmasına. Deməli, iş yoldaşım televiziyanın allarından birində verilişdə çıxışı ilə bağlı bir video göndərmişdi mənə. Videonun linkine toxunaraq ona baxmaq istəyərkən əlaqəli dəyərlərə, etik normallara sırmayan bir video özünü ortaya soxdu və az sonra baxmaq istədiyim videoya keçildi. Belə halla bir neçə dəfə qarşılaşıbmışam. Odur ki, arxayın olmaq olmaz ki, mənim uşağım qarşısına bunabənzər videolar çıxmayaq.

Anaya bunları danışmaqda da məqsədim bu rahat halına bir qədər narahatlıq qatmaq,

övladını hansı təhlükə ilə üz-üzə qoyduğunu ona anlatmaq idi. Lakin neçə dəqiqə dənişməgimə baxmayaraq hələ də söylədiyim qarşımımdakı anaya çatmamışdı. O, hələ də uşağın əlində Tiktok sosial şəbəkəsinə daxil olmuş telefonla onu yedirdirdi. Onun hərəkəti mənə belə bir təsir bağışladı ki, burada ananın məqsədi boşqabdkı yeməyi nəyin bahasına olursa-olsun uşağın qarnına tökməkdir, başqa heç ne...

Məqsəd uşağı doyurmaq, yoxsa necə doyurmaqdır?..

Əlbəttə, məqsəd uşağı doyurmaq deyil,

necə qoyurmak olmalıdır. Onlara ana iləqəşmişəm ki, uşağı o yedirtmir, telefon yedirdir. Belə ki, ana uşağı telefonsuz bir qəşiq yemək vera bilmir. Bəs bu, necə olur, maraqlıdır. Uşaq acmır, yoxsa anasının sonda telefona əl atacağını dəfələrlə sınaqdan keçirdiyi və bunaəmin olduğu üçün ağızına açmır...

Analar var ki, işini asanlaşdırmağın yollarını bax belə fikirləşib tapıb. Yeməyən uşağı həkimə aparmaq, təmiz havaya çıxarmaq əvəzinə, telefonu açıb qoyur uşağın qarşısına, bunun da qarşılığında uşaq ağızını açır. Beləliklə uşağın ilk təbiyəsi səhv verilməyə başlayır. Birinci, uşaq süfrə mədəniyyətdən uzaq düşür. İkinci, uşaqda kiçik yaşıandan rüşvətxorluq kimi hissələr yaranır. Üçüncücüsü isə telefon ana nələr bəxş edir, bunu düşünmək belə adama ağır gəlir.

Lakin bunlar heç birini nəzərə almayı, bəlkə də düşünməyən analar var ki, o, yalnız öz işinin asanlığı qayğısına qalır: necə edim ki, uşağın qarnı doysun, gedim digər işlərimin ardınca və yaxud əyleşim televizor qarşısında serialları rahatlıqla izləyə bilim.

Bizim mental, ailə dəyərlərinə bu serialları zərbəni zərbə arıncı endirmirmi? Milli dəyərlərimizə, cəmiyyətimizə, təbiyə və əxlaqımıza uyğun olmayan bu serialları onlara ailənin dağılmasının, bir-birini sevən gənclərin ayrılmاسının səbəbi deyilmi? Yaxşı yaşamaq, bahalı maşınlarda gəzmək, gözəl evlərdə yaşamağı, dəbdəbəli geyimi, moda ilə ayaqlaşmağı təblig edən bu seriallar gənc nəsle nə verir, bu barədə düşünən olubmu?

Bəs uşağı ilə əylənmək, vaxt keçirmək, onu gəzintiyə aparmaq, təmiz havaya çıxarmaq əvəzinə, onları kompyuter qarşısında şikəst olmağa sövq edən, əlinə telefon verib gələcəyini puç edən, serialları övladının sağlamlığından üstün tutan analar necə, bircə dəfə bu barədə düşünübərlər? Onlara kənardan ağısaqqal-ağbirçəklər, özlərində böyükler məsləhət verəndə necə, heç düşünmürələr? Bugünkü mənzərələr "deyir" ki, bəli, onlar bütün məsləhət və tövsiyələri qulaqardına vururlar...

Telefonlar yedirdir, lakin nə yedirdir?..

Beləliklə, heç olmasa, onu biliə ki, hansısa xəstəlik, sosial vəziyyətə bağlı yemək istəməyən uşaqları həkimə, psixoloqa aparmaq lazımdır. Nəinki onun əlinə telefon verib, kompyuter qarşısına qoymalyıq. Telefonun əlindən alınması, kompyuterin qapadılması hissə uşağın yeməyi çeynəmədən, diridir udması, necə deyərlər, canını bizdən qurtarması ilə neticəlenir. Bu isə onun sağlamlığına əllərimizle vurdugumuz zərbədir.

Qaldı ikinci-mənəvi zərbəyə, bunu biliə ki, telefon onu yedirdir, lakin nə yedirdir, bu, illər sonra üzə çıxacaq. Bu zaman xəstəxana-xəstəxana gəzən də biz olacaq. Övladımızın təbiyəsi yerində olmayıanda, bağçada, məktəbdə özünü layiqincə apara, cəmiyyət üçün yararlı vətəndaşa əvrləməyən də, bütün bunların əziyyətini biz çəkəcəyik, xəcalətlə olacaq. Ümumilikdə isə yetişdirə bilmədiyimiz övladımıza hər baxanda telefonun, sosial şəbəkələrin, vahimə, qorxu təbliğ edən cizgi filmlərinin yaratdığı yeni bir "insan" dayanacaq gözlərimiz qarşısında. Həmin zaman telefonun övladımıza nə yedirdiyinin fərqinə varacaq və onların gözlərində donub qalan bir suala cavab axtarmalı olacağı: bizi dünyaya nə üçün getirmisiniz?..

Bütün bunlar qarşısında aciz, gözüxaşlı qalmamaq üçün uşaqları telefon, kompyuterlərdən uzaq tutaq, ezip ana-atalar. Bunu gələcəyimiz olan uşaqların cəmiyyət üçün laiyqli vətəndaş olması naminə bacarmağa əliaşaq.

Mətanət Məmmədova

NATO - Ermənistən “nikah”ına hazırlıq gedir

Brüsselde Al-Ermənistən-ABŞ müşterək konfransının keçirilməsinə hazırlıq gedir. Əlbettə, Bakı bundan narahatdır. Səbəb də aydınlaşdır, Ermənistən sülhə gəlmək istəmir və revanş axtarışındadır. Qərb isə artıq gizli oyululara son verib, açıq kartla oynayır. Əgər əvvəllər Ermənistəna gizli şəkildə dəstək verirdilərse, bu gün bu, açıq tekstlə ifadə olunur. Ermənistəna maliyyə yardımı ayrıılır, işgalçı ölkə müxtəlif üsul və yollarla silahlandırılır, üstəgəl masada baş tutan danışıqlarda açıq ermənipərest möv-

qe tuturlar. 5 aprel görüşü Ermənistəndəki revanşist əhvali-ruhiyyə fonunda Vaşinqton və Brüssel tərəfindən bu kimi açıq ermənipərest ictimai təzahür rəsmi İrəvanın Azərbaycana qarşı yenidən mümkün təxibatlarında Al və ABŞ-nın Ermənistəni dəstekleyəcəyinə dair bu ölkədə tehlükəli illüziya yarada bilər. Bu halda Al və ABŞ Ermənistənin sabitiliyini pozan hər hansı mümkin hərkətine görə mesuliyəti bölüşəcəklər. Ermənistənlər NATO-nun “nikah”ına hazırlıq gedir və bu, Azərbaycan üzərində anti-Rusiya cəbhəsinin formalasdırılmasıdır. Azərbaycan bölgədə nələrin baş verdiyini açıq və dəqiq göstərir. Avropanın qondarma “müşahidə missiyası”nın əvvəl dedikləri ilə sonrakı mövqeyi bir-birinin ziddinədir. Məqsədlərini yavaş-yavaş ortaya qoyur ve missiyanın tərkibinə əl gəzdərdir, keçmiş herbçilərin sayını artırır. Prosesin davamı onu deməyə əsas verir ki, əslində yeni savaşa hazırlıq gedir. İlk baxışda bütün bunların Azərbaycana yox, Rusiyaya qarşı olduğu görüntüsü var, amma planın növbəti səhifəsində Azərbaycanın olması narahatıcıdır. Qərb düşünür ki, Cənubi Qafqazda qurdüğü oyunda Azərbaycandan da istifadə edə biləcək. Söhbət Rusiyaya qarşı açılacaq Cənubi Qafqaz cəbhəsindən gedir. Amma Rusiyaya qarşı tətbiq edilən sanksiyaların ilk günündən Azərbaycanın tutduğu mövqə hamiya mələmdür, bu isə Qəribin planlarını alt-üst edir. Ukrayna müharibəsinə münasibet barədə dövlətimizin başçısı seviyyəsində reaksiya verilib və her kəs bunu bilir. Bütün bunnularla paralel şəkildə ingilisdilli mediada erməni yazarları Azərbaycan-Rusiya ittifaqı kontekstində ciddi iş aparırlar. Tezislərdən biri Azərbaycanın yaxın zamanlarda Ermənistəna hücum edəcəyidir.

Dövlət Departamenti görüş barədə

Vaşinqton Azərbaycanın aprelin 5-də Ermənistənin baş naziri Nikol Paşinyan, Avropa Komissiyanının sədri Ursula fon der Leyen və ABŞ dövlət katibi Antoni Blinkenin Brüsselde görüşünün gərginliyə səbəb ola bilecəyi ilə bağlı bəyanatları ilə razılaşmışdır. Bu barədə ABŞ Dövlət Departamentinin sözcüsü Metyu Miller brifinqdə bildirib. “Açığı, mən bu şəhərlərlə razılışram. Bu görüşün diqqət mərkəzinə Ermənistəna ticaret tərefdəşliklərinə şaxələndirməyə və humanitar ehtiyacları ödəməyə kömək edəcək iqtisadi davamlılıqdır. Bunun nə üçün artacağını və ya dünyadan her hənsi bir ölkəsində narahatlıq doğuracağını başa düşmürəm” deyə Miller bildirib. Üçüncüli formatın yaradılması qərarının nəyə əsaslandığı və bunun Ermənistənin Rusiyadan uzaqlaşmaq qərarı ilə bağlı olub-olmaması ilə bağlı suala Miller şərh verməyib. Aprelin 5-də Brüsselde keçirilməsi planlaşdırılan yüksək seviyyəli görüş Ermənistən-Al-ABŞ əməkdaşlığının gücləndirilməsinə həsr olunacaq və heç bir üçüncü tərəfə qarşı yönəldilmə-

yib və ola da bilməz. Bunu isə Ermənistən Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ani Badalyan bildirib. Əlavə edib ki, bu görüş Ermənistən-Al-ABŞ əməkdaşlığının gücləndirilməsinə həsr olunacaq, heç bir üçüncü tərəfə qarşı yönəldilə bilməz. XİN rəsmisi əvvəlki yalanlarını davam etdirərək: “Azərbaycanın regionda sabitliyi pozmaqdə və Ermənistən tərefinin danışıqlar prosesində qeyri-konstruktiv davranışmaqdə ittiham etməsinə gəlince, bir daha təsdiq edim ki, Ermənistən dərhal sülh müqaviləsini imzalamağa, sərhədlərin delimitasiyasına və regional kommunikasiyaların açılmasına hazırlıdır və Azərbaycanla artıq razılaşdırılıb. Nəzərinizə çatdırırm ki, söhbət aşağıdakı üç prinsipdən gedir.

üçünü ölkələrlə bağlı deyil.

Sergey Panteleyev: “NATO bölgəyə gəlsə”

Rusiyalı siyasetçi Sergey Panteleyev qeyd edib ki, Ermənistən və bu region Rusiya üçün principial əhəmiyyət kəsb edir və Rusiya Federasiyası Ermənistənin vəziyyətin girovuna çevrilmesini istəmir. “Ukrayna ilə bağlı problem ona görə yaranıb ki, Rusiya uzun müddətdir ki, qırmızı xətlərini müəyyənləşdiridi, lakin ne Ukrayna rəhbərliyi, ne de ki, Ukrayna rəhbərliyinin siyasetini müəyyən edənlər bunu başa düşmədilər. Əvvəla, bu, Amerika və onun müttəfiqləridir. Rusiya göstərdi ki, o, hələ də dərk edilməsi çətin olan çok çətin qərarlar qəbul etməyə qadırdır. İndi qarşıdurmanın intensivləşməsi müşahidə olunur və Qərb hələ də hərbi yolla qalib gələ biləcəyinə ümidi edir. Ermənistən və bu region bizim üçün principial əhəmiyyət kəsb edir, lakin biz Ermənistənin vəziyyətin girovuna çevrilmesini istəməzdik. Eyni zamanda, təbii ki, biz başa düşürük ki, İran da var, onun da regionla bağlı öz planları var. Başa

və ölkələri bu prosesə məcbur etməkdir. Bölge anti-Rusiya gündəmini təqib edəcək. “Belə hadisələr Rusiyada narahatlıq doğurur, çünki ABŞ və Al nümayəndələri tərefdəşlərimizə birbaşa deyirlər ki, onların əsas diqqəti yalnız Rusiyaya qarşıdır”, - Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin nümayəndəsi bildirib. Zaxarova Moskvadan İrəvan, Vaşinqton və Brüssel narahatlığına reaksiyasi “saxta” hesab edir. O əlavə edib ki, Qərb ölkələri bütün dönyanın gözü qarsısında Ermənistəni öz təhlükəli planlarının həyata keçirilməsi üçün alətə çevirir. “Rəsmi İrəvanın nədən söhbət getdiyini başa düşmədiyi iddia etməsi böyük sualıdır. Axi Ermənistən bütün dönyanın gözü qarsısında kollektiv Qərbin erməni xalqının köklü məraqları ilə tamamilə zidd olan son dərəcə təhlükəli planlarının həyata keçirilməsi üçün alətə çevirilir”, o qeyd edib.

Bundan əvvəl Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi görüş planlarını şərh edərək, Al və ABŞ-ı Cənubi Qafqaz regionunda vəziyyətin sabitliyinin pozulmasına gətirib çıxara biləcək addımlardan çəkinməyə çağırıb.

V.VƏLİYEV

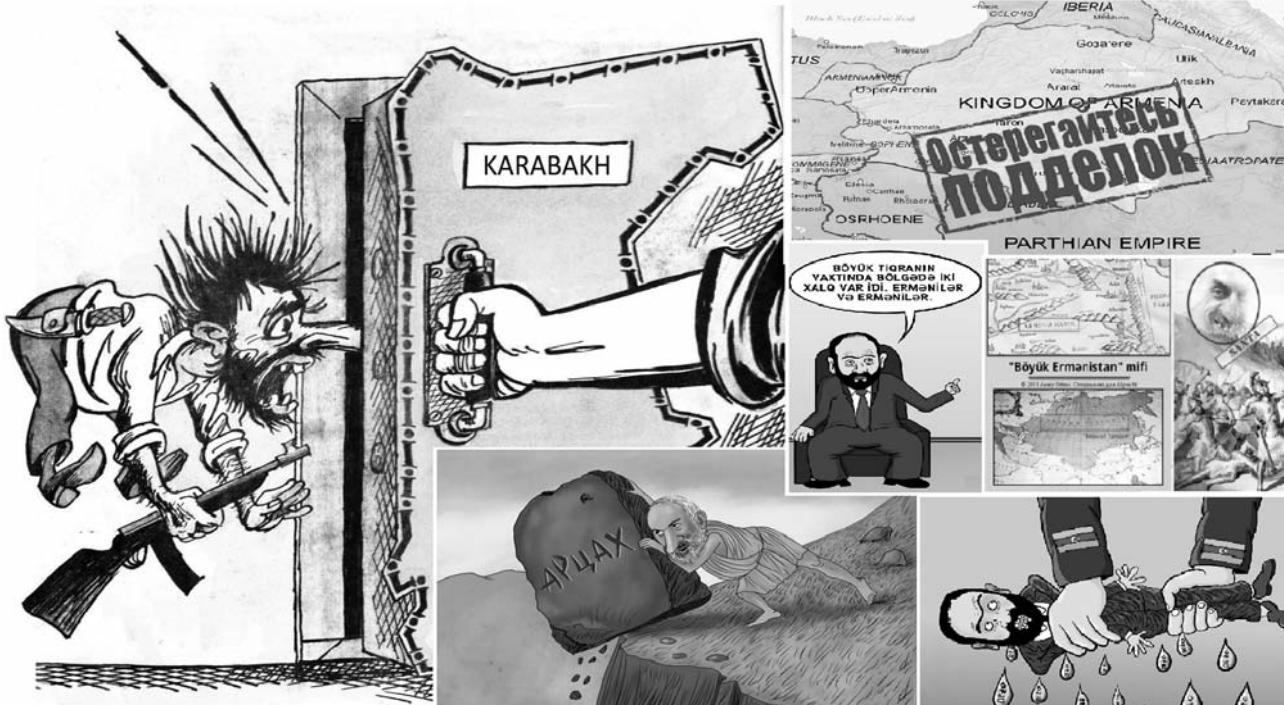

düşürük ki, Rusiya və KTMT getsə və dünya bildiyimiz kimi boşluğa dözməsə, kimsə bu boşluğu doldurmaq istəyəcək. Bir təsəvvür edək, NATO gəlse, alyansı kimin qoşunları təmsil edəcək? Burada bəzilər düşürük ki, bu, ya Fransa, ya da ABŞ olacaq, amma bu, belə deyil, Türkiye olacaq. Və bu vəziyyət necə ola bilərdi? Rusiya bunu çox gözəl anlayır, regiondan çıxmak istəmir və getmək niyyətində deyil. Söhbət bu gün də Ukrayna istiqamətində hər cür müxtəlif bəyanatlar verən Fransadan gedir. Avropa, yeri gəlmışken, uzun müddətdir ki, kifayət qədər qeyri-stabil Ukraynaya müxtəlif vədler verir. Onlar hələ də çoxsaylı vədler sxemi ilə işləyirlər, NATO və Avropa Birliyinə qəbulə bağı Ukraynanı hər gün ümidişdirirlər. Gəlin başqa nümunələrə baxaq, əgər orada işləmirsə, niyə burada işləyəcək? Bu sxem təxminən eyni şəkildə işləyəcək ki, bu da ermənilər üçün açıq-aydın elverişsizdir.

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi aprelin 5-də Ermənistənin baş naziri Nikol Paşinyan, Avropa Komissiyanının rehbəri Ursula fon der Leyen və ABŞ dövlət katibi Antoni Blinkenin görüşü ilə bağlı narahatlığını bildirib. Rusiya XİN-in nümayəndəsi Mariya Zaxarovanın sözlərinə görə, bu cür görüşlər regionun ek-sər ölkələrində narahatlıq doğurur, çünki onların məqsədi Qərbin son dərəcə dağdıcı yanaşmaları ilə Cənubi Qafqaza daha da tanıtmaq, orada yeni bölgüç xətlər yaratmaq

Hayların ABSURD TORPAQ İDDİALARI

Torpaqdan pay olmaz, torpaq bağışlanılmaz. Torpaq mübadilə de edile bilməz. Uğrunda şəhidlərimizin qazılmasını, qanlarını feda etdikləri torpaq, məhz uğrunda ölen olduğu üçün vətəndir. Vətən isə ümumiyyətə, xalqımız üçün heç bir xalqın təsəvvür edə bilmədiyi qədər müqəddəsdir. Doğrudur, ermənilərin son vaxtlar Qarabağ erazilərinin, işğaldan azad etdiyimiz torpaqların müqabilində dünya birliyindən 200 milyard vəsait istəməsindən belə məlum olur ki, haylar üçün vətən və torpaq anlayışı alınıb-satılan hesab olunur və bizim xalqımızla onların kəskin fərqləri də məhz bundadır. Heç şübhəsiz ki, hayların torpaq iddiaları ilə bağlı yanlışlarının səbəbi də məhz torpaq, vətən

anlayışını dərk etməmələrindən qaynaqlanır.

Köçəri hay tayfaları Cənubi Qafqazda "peydə olduğunu" dövründə etibarən baş-qalarına məxsus hər şeyi, ələlxüsus torpaqları, erazileri mənimsemək üçün bütün imkanlarını səfərbər ediblər. "Böyük Ermənistən" mifini yaranan ermənilər ilk növbədə Azərbaycana məxsus eraziləri hədəfə alıblar və əfsuslar olsun ki, zaman-zaman öz məkrli niyyətlərini reallaşdırıda biliblər. Yəni, xalqımıza məxsus olan eraziləri hansısa yolla əla keçiriblər. Fürsətən namərdəcəsinə istifadə etmək də tayı-bərabəri olmayan haylar məhz Gülüstan, Türkmençay müqavilələrinin bağlanıldığı dövrde çar Rusiyasından istifadə edərək, Cənubi Qafqazda məskunlaşmışlar. Daha doğrusu məskunlaşdırıllar. Özü də bu gün üzərinə "bozardıqları" ruslar tərəfindən məskunlaşdırıllar və onların sayəsində hansısa erazide daimi məskunlaşma əldə ediblər. İndi vətən ki mi sırimaşa çalışdıqları erazilərin onlara qətiyyən aid olmadığını təsdiq edən xronoloji faktlar yetərcəcedir. Hər halda, bununla bağlı tarixi faktların olmasına təkcə biz yox, elə haylar özləri də yaxşı bilirlər, sadəcə olaraq, reallığı, həqiqəti nə dərək etmək istəmir, nə də torpaq və vətən anlayışını anlamadıqlarından bunu dərək edə bilmirlər.

Hər dərəcə torpaq istəyinə düşən, torpaq, erazi əla keçirmek aruzusunda olan haylar, həyasiqliqla, özlərinə məxsus utanmazlıqla bu isteklərini açıq şəkildə bəyan da ediblər. Düz 70 il ərazində SSRİ hakimiyyətinin başını xarab edərək, Azərbaycanın Qarabağ erazilərinin

birleşdirilmesi üçün Kreml beziyən ermənilərin məqsədi ölkəməsənən torpaqları əla keçirmek club. Sovetlər ittifaqının "odlu-alovlu" illerində məhz mərkəzi hakimiyyətin təsir imkanlarından istifadə edərək, Azərbaycana, ölkəməsənən o zamankı rəhbərliyinə bununla bağlı tələblər irəli sürüləməsinə də nail ola bilmisdilər. Ötən əsrin sonlarında SSRİ-nin dağlığı dövrlərdə mərkəzi hakimiyyətdən son şans kimi istifadə etməye çalışan ermənilər həmin dövrə hakimiyyətdə olanların deyil, xalqımızın ciddi narazılığı ilə qarışlaşdırılar və başa düşdülər ki, Azərbaycan xalqı bir qarış torpağı belə düşmənə güzəstə getmək niyyətində deyil. Düzdür, həmin dövrə bir-birini əvəz edən Azərbaycan hakimiyyətinin her birinin özünəməxsus səriştəsizliyindən namərdəcəsinə istifadə edərək, biza məxsus olan torpaqları əla keçirə bildilər. Anma dərək edə, başa düşə bilmədilər ki, hansısa hakimiyyətin sehvindən və yanlışlıqlından istifadə etməklə, əla keçirilən torpaqlar onları ola bilməz. Bu şəkildə torpaq iddiasında olmayıq absurd olduğunu görünür, hələ də dərk etməyiblər.

Qeyri-ordinar davranışları ilə insanların yaddaşında qalan Əbdürəhman Vəzirovu Azərbaycana, eyni zamanda Suren Paşikyanı Ermənistana rəhbər təyin edən SSRİ-nin o zamankı rəhbəri Mixail Qorbaçov Ermənistanda qaynamaqda olan millətçilik hərəkatlarına bacardıqca "töhve" verməyə çalışıdı və buna nail oldu da. Çünkü millətçilik hərəkatının başladığı dövrde Azərbaycana qətiyyətsiz, siyasi iradəyə malik olmayan bir rəhbər təyin etdi və bununla da ermənilər öz "xidmeti-

ni" göstərdi. Təbii ki, qətiyyətsiz bir ölkə rəhbərinin olmasından də ermənilər bacardıqca istifadə etməye çalışıdlar, buna nail də oldular və millətçilik dalğasını dəha da alovlandırma bildilər. Ələlxüsüz, haylar Azərbaycana məxsus erazilərin guya onlara məxsus olması barədə fikir formalaşdırmaq üçün münbit şərait əldə etdilər və çirkin kampaniyalara da start veridilər. O zaman Azərbaycanda hakimiyyətdə olan Abdurrahman Vəzirov isə bunun fərqliyədə deyildi. Regionda mürəkkəb içtimai-siyasi vəziyyətin yarandığının fərqində belə olmayan Vəzirov gülünc fikirlərlə, platformalarla çıxış edirdi. Torpaqlarımızın itirilməsi təhlükəsi ilə üzəşildiyi bir dönenədə onun cəfeng fikirləri ortaya atmasından bəlli idi ki, Abdurrahman Vəzirov heç başa da düşmür ki, xalqımız, ölkəməsənən eraziləri böyük təhlükə ilə üzüzdür. Sözsüz ki, haylar da bunu görürdülər və vəziyyətdən əla mehz namərdəcəsinə istifadə etməye başlamışdır. Ermənilər belə bir vəziyyəti "göydəndüşmə" hesab etsələr də dərk edə bilmirdilər ki, hansısa bir özünə belə hörmət qoymayan dövlət başçısının belə uyğunluğundan istifadə etməklə, yararlanmaqla müvəqqəti də olsa əldə edəcəkleri torpaqlar onları demək deyil və ola da bilməz. Dərk edə bilmirdilər ki, kimdənse istifadə sayəsində bir xalqın, bir toplumun torpağı ola bilməz. Torpaq ya həmin xalqa tarix boyu məxsus ola bilər, ya da müxtəlif çirkin yollarla qanunsuz şəkildə müvəqqəti əla keçirilə bilər ki, bunu da qaytarmaq lazımlı gəlir, necə ki, dəmir yumruq sayəsində qaytarıldır.

Ardı Səh. 13

Gəlin, teatra gedək!

MƏTANƏT

Bütün dünya 27 mart-Beynəlxalq Teatr Günü qeyd etdi. Gəlin biz də bir az teatrda danışaq. Nədir teatr? Teatr oxuduğumuz bir əsərin qəhrəmanlarını canlı şəkildə təsəvvür edə biləməyimizdir. Dünənədək kitabı vasitəsilə tanıdığımız qəhrəmanlarımız bir teatr tamaşasında gözümüzün qarşısındadır və bizə həmin kitabı oxuyarkən yaşıdagımız hissələri canlı şəkildə yenidən təqdim edir. Teatr həm də haqqında məlumatımız olmayan bir hadisənin səhnə variantıdır. Bu zaman isə hər pərdə, hər səhnə dəyişdikcə, ürək döyüntülərimiz də artır. Ona görə ki, hadisələrin necə sona çatacağı bizim üçün həddən artıq maraqlıdır...

Teatr... Səhnə işıqları-bəzən kölgəlik, bəzən qaranlıq, bəzən gur işıqlar, dəyişen səhnə dekorasiyaları... Bütün bunların fonunda istedadlı aktyorların yaratdığı obrazlar, mimika və jestlərlə qəhrəmanlarını olduğu kimi canlandıra bilmələri sanki adamı həmin dövrə aparır, o dövrün və hadisələrin qonağı olaraq nələrisə öyrənmiş olursan.

Teatr bir tarixdir, desək, yanılmarıq. Çünkü ayri-ayrı dövrlərin hadisələrini o qədər anlaşıqlı şəkildə açıqlayır ki, buna yalnız heyran qalmaq olur... Teatrların hər yeni tamaşası həm də bir kitabdır. Gedirən teatra, tamaşa edirən, 1,5-2 saat ərzində bir kitabı oxuyub başa çıxırsan. Teatrda ayrıldıqda artıq bu gün ne isə öyrəndiyini anlayırsan. Teatrlarımızın öz tamaşaçıları var. O tamaşaçılar ki, illərdir, teatr afişalarını izləyir, tamaşalara baxır. Necə deyərlər, həyatlarını teatrsız təsəvvür edə bilmir. Lakin etiraf etməliyik ki, teatrların tamaşaçıları konsertlərinə qədər deyil. Səbəb?

Artıq illərdir ki, biz əsl dəyərlərimizi dəyərləndirə bilmirik. Sanki hansısa bir qüvvə bizimlə dəyərlərimiz arasında ele bir körpü yaradıb ki, ona doğru bu körpü ilə gedərkən yarıda qırılır, biz qalırıq bu tərəfdə, dəyərlərimiz isə o tərəfdə. Nəticədə isə qaldığımız yerde yeni bir həyata başlayırıq. Bu həyat körpünün o tərəfindəki həyatdan çox fərqlənir. Burada haqqında danışdığını teatr sevgisi azdır, əyləncə axtaranlar, bu əyləncəni sosial şəbəkələrdə paylaşanlar, özünü reklam edənlər, bununla sanki sosial ehtiyacının ödəniləndiyinənlayanlar daha çoxdur.

Elə bu şəbələrdən də müasir dövrə konsert sevgisi teatr sevgisini üstləyir. Çünkü artıq əksər insan öyrənməyə, biliyini artırmağa meylli deyil, əylənməyə meyllidir. İndi əksər insan, xüsusi də gənc nəsil hay-küye səbəb olacaq hadisələr axtarır. Ona görə də şəhərimizdə tez-tez keçirilən konsertlərə axın-axın insan toplaşır. Onu da qeyd edək ki, biz nədənsə öz aktyor-müğənnilərimizi ya qiymətləndirmək, ya da bu barədə fikirləşmək istəmirik. Xarici müğənnilərə, nə bilim, psixoloqlara, varlanmağın yolunu bize onunla görüşün biletini qiymətinə satanlara daha çox dəyər veririk.

Lakin qayıtmalıq. Teatra qayıtmalıq. On çox əyləncə yerimiz teatr olmalıdır. Çünkü teatrdə insan talepleri var. Dünyanın hansı bir şəhər, kənd, qəsəbəsində baş verən hadisəni yazıçı yazır, sonra o əsər ssenaristlərdir, səhnələşdirilir, onlarla aktyorun zəhməti ilə hasilə gəlir. Həmin tamaşalarla baxdıqca bəzən qərbli, bəzən şərqi, bəzən cənublu olursan. Müxtəlif insan talepleri ilə qarşılaşırısan.

Bu tamaşalara baxdıqca bir kitabı oxuyub başa çatırıq. Buradakı yaxşılıqlara bənzəməyə çalışır, pişlərə nifret etməyə başlayırıq. Belə isə teatri bir təribiye evi də adlandırmaq olar. Teatra gedək, bütün əyləncələrdən başda dayanan teatra!

Əvvəli Səh. 12

Torpaqlarımıza sahib çıxməq üçün aktiv fəaliyyətə keçdikləri bir dönmədə Ayaz Mütəllibovun hakimiyətə gəlməsi de haylar üçün əvəzsiz oldu. Beleki, qoçu dəstəleri ile hakimiyyəti ələ keçirən, dövlətin güc strukturlarının mühafizəsi ilə deyil, həmin dəstələr özünü mühafizə edən bir şəxs üçün torpaq anlayışının heç de vacib olmaması da hayların işinə yaradı. Qeyd etdiyimiz kimi, vəziyyətdən namərdəcəsinə istifadə edən ermənilər məhz Ayaz Mütəllibovun hakimiyətə olduğunu illerdə artıq əməli fəaliyyətə keçmişdilər ve kəndlərimizə qarşı hücumları edərək, həmin ərazilərə ələ keçirirdilər. Qarabağdan 100 km-lərə uzaqda, aralıda yerləşən Qazax rayonunun kəndləri 1990-ci illərin əvvəlindən, artıq erməni işgalçlarının silahlı hücumlarına məruz qaldı. Rayonun milis səbəsində cəmi 7 ədəd avtomat saxlanıldıq halda həmin rayonun müdafiəsinin mümkünüsüz olacağını, kəndlərinin taleyinin necə olacağını ele bil ki, Ayaz Niyaz oğlu dark edə bilmirdi, yaxud da heç onu bu məsələ maraqlanmırı da. Silahın olmaması yerli milislerin tedbir görməsini engelləyirdi. O vaxt Yuxarı Əskipara və Aşağı Əskipara olmaqla, etraf kəndlərə hücuma görə Sovet ordusu burada qondarma hərbi əməliyyatda keçirmişdi, çoxlu sayıda erməni yaraqlısı da ələ keçirilmişdi və sırlı olan məqam ondan ibarət oldu ki, ələ keçirilənlərin cəzalandırıldığına şahidi olan belə olmadı. Belə bir vəziyyətdən namərdəcəsinə istifadə edildiyi üçün Qazax rayonunun Bağanis Ayrım kəndi 1990-ci il martın

23-dən 24-ə keçən gecə əvvəlcədən teşkil edilən plan əsasında hücumu məruz qaldı və martın 24-ü sehər saatlarında ermənilər tərəfindən işğal edildi. Mehz Bağanis Ayrım kəndi ermənilərin işğal etdiyi ilk Azərbaycan kəndi kimi tarixə düşdü. Daha dəqiq desək, həmin kəndin ələ keçirilməsi ilə işğala başlanıldı. Mütəllibov hakimiyəti isə, ələ bil ki, bunun heç fərqində də deyildi. Ancaq öz "kürsüsünü" möhkəmləndirməyə çalışan birinin əlbətə ki, ərazilərimizin, kəndlərimizin bir-bir əldən çıxmışına laqeyidlik etməsi nə başdadüşülən deyil, ne qəbul edilən, ne də bağışlanan. Məsələ burasındadır ki, heç ermənilər də anlaya bilmirdilər ki, ələ keçirdikləri əraziləri hansısa yolla mənimseyiblər, bunun onlara aid olduğunu sübut edə bilmeyəcəklər və hazırlı kimi çətin vəziyyətdə galacaqlar. Kime isə deyə bilmeyəcəklər ki, Ermənistan tərəfindən işğal edilən kəndlər, məhz işğal edildiyinə görə Ermənistana məxsusdur və belə olan halda nə qədər absurd iddiada olduqlarını yaxşı başa düşməlidirlər.

Sözsüz ki, əlkəmizin ərazilərinin itirilməsi, xalqımızın min-bir məşəqqətə düşərək olması, soyqırımlara məruz qalması, bir milyondan çox məcburi köçkünən mehz köçkün heyati yaşaması baxımında en böyük zərbəni biza vuran öten əsrin 90-ci illərində xalqa vədlər verərək, hakimiyətə gələn səriştəsizlər oldu. Məhz Mütəllibovun hakimiyət zəifləyindən istifadə edərək, eləcə də xalqımıza vədlər verərək hakimiyətə gələn "bəylər" torpaqlarımızın əldən çıxmışında en böyük günaha sahibdirlər. Həmin illəri çox yaxşı xatırlayıraq. Hakimiyətə gelməmişdən önce "bəylər" vəd etmişdilər ki, hakimiyətə geləcekleri təqdirdə Azərbaycan ərazilərini 8 santimetr qalınlığında qızılı örtəcəklər. Amma biz onların nəyə səbəb olduğunu gördük və əlkəmizin səmasını qara buludla ötrüküllərinin şahidi olduq. Şahidi olduğunu kimi, sərhəddə qarlı vuruşma getdiyi zaman kəsiyində onlar Bakıda vezifə bölgüsü aparırdılar. Əli silah tutan vətəndaşlar döyüş sursatları ile təchiz olunaraq, cəbhə bölgəsinə yollanımlı halda, paytaxtda mitinqlərə toplantılarından. Həmin hakimiyətin bacardığı yeganə şey mitinq keçirmək idi və torpaqların taleyi həll olunarkən öz şakərine, ənənələrinə uyğun olaraq onların Bakıda mitinq keçirməsi ikrah doğurdu. Hətta, bir faktı da qətiyyən unutmaq olmaz ki, o zaman müdafiə naziri olan Rəhim

Hayların ABSURD TORPAQ İDDİALARI

Qaziyev özü belə paytaxtda keçirilən həmin mitinqlər zamanı bildirmişdi ki, insanlar bura, mitinqə yox, cəbhə xəttində tolaşmalıdır. O, hətta silahlıların bir qismının cəbhə xəttini buraxıb respublika paytaxtına gəlməsinin fəlakətli olduğunu etiraf edirdi. Amma həmin dövrün səriştəsiz hakimiyəti bunu nə başa düşə bilirdi, ne də başa düşmək fikrində idi. Çünkü, onların fikri yalnız hakimiyət bölgüsünə cəmlənmişdi. Nə torpaqları düşünən var idi, ne də insanların taleyini. Belə bir vəziyyətdə isə haylar tam qüvvə ilə hücuma keçərək, ərazilərimizi işğal edirdilər. Bir-birinin ardınca soyqırımlar törədən, ərazilərimizi zəbt edərək, ələ keçirən ermənilər müvəqqəti də olsa bütün niyyətlərini gerçəkləşdirə bildilər. O zamanki

hakimiyətsizlikdən, səriştəsizlikdən, xaosdan, hərcməcilikdən istifadə edən bədnəm qonşularımız əlkəmizin ərazisinin düz 20 fəzini işğal etdilər və əsrin üçdə birinə yaxın muddət ərzində işğal altında da saxladılar. Həmin ərazilərin sərvətlərindən istifadə etse-lər də, ərazilərimizi dağıtdılar, viran qoydular, fauna və flora ciddi zərəb vurdular. Əraziləri tərk etdikləri zaman da tikililəri, meşələri yandırdılar və bununla sübüt etdilər ki, onlar heç zaman həmin əraziləri vətan hesab etməyiblər və torpaqları da, ne qədər deyirlər-de-sinlər, özlərininkı bilməyiblər. Elə də bilməli idilər. Çünkü, ələ keçirilən, zəbt edilən, işğal edilən torpaq iddialı olmaq, həmin ərazilini özünkü saymaq ağılsızlığın son həddidir və bunu son illər müşahidə etdiyimizdə fikirlərimizin həqiqət olduğuna əmin oldug. Əmin oldug ki, əger bir toplum, bir xalq hansısa yolla müvəqqəti muddətə qanunsuzluqla torpaq əldə edirse və bunu özünkü saymağa çalışırsa, böyük yanlışlıq edir. Məhz haylar bu reallığı nə qədər tez başa düşsələr, bunun absurd olduğunu nə qədər tez anlasalar ziyanın yanısından bir o qədər tez qaytılmış olarlar.

Tarixə ekskursiya etdiyimiz zaman da görürük ki, ermənilər həqiqətən də ancaq fürsət-dən namərdəcəsinə istifadə etməkəle torpaqlarımızı ələ keçiriblər. Hələ öten əsrin əvvəllerində, Cümhuriyyət dövründə belə, çar rusiyasının, eləcə də yenice yaranan SSRİ-nin mövcudluğundan istifadə edərək, torpaqlarımıza sahib çıxmaları bir reallıqdır. Həmin dövrə kövək addımları olan Azərbaycan Cümhuriyyətinə müxtəlif təsirlər göstərməklə, hayların İrəvanı necə ələ keçirdiyini yaxşı bilirik. Doğrudur, indi özünü həmin Cümhuriyyətin varisi kimi elan edən "bəylər", radikal müxalifətin "başbilənləri" bəhənə getirirər ki, həmin dövrə bize qarşı təzyiqlər, tehdidlər olduqca çox idi. Bir tərəfdən SSRİ-nin, digər tərəfdən də bir səra missionerlərin əlkəmizə qarşı hückmələrini, bolşevik-dəsnak birləşmələrinin təzyiqlərini qeyd edənər az deyil. Bəli, həqiqətən də həmin dövrə Azərbaycana qarşı müxtəlif təsirlər olub, amma sənal oluna bilər ki, əlkəmizə qarşı həmin təzyiqlər nə zaman olmayıb axı? Məgər hal-hazırda belə hansısa təsirlər yoxdurmu? Var, amma bu təsirlər bundan əvvəlki hakimiyətən müti şəkildə tabeçiliyi ilə deyil, siyasi iradə ilə, qətiyyətə qarşılınır. İstər tor-

paqlarımızın işğalı dövründə, ister 44 günlük mühərribə dönməndə, ister bir sutkalıq əməliyyat zamanı və istərsə də ondan sonrakı, yəni, suverenliyimiz bütün ərazilərimiz böyünə təmin edildikdən, ərazi bütövlüyüümüz tam təmin edildikdən sonra ölkəmizə qarşı hansı tə-

sirlerin olduğunu hamımız yaxşı bilirik. Ermənipərest qüvvələrin, erməni dəyirmanına su töken güclərin Azərbaycana qarşı haqsız, edaletsiz hücumlar etdiyinin də şahidiyik. Onun da şahidiyik ki, Qerb və Avropa əlkələrindən, xüsusən de Fransa kimi bir ölkənən rəsmi Bakiya qarşı təsirlərin heç ardi-arası da kəsilməyib. Avropa İttifaqında ölkəmizin nümayəndəliyinin səs hüququnun dayandırılması kimi bir sanksiya tətbiqi də deyilənləri təsdiq edir. Təsdiq edir ki, hələ də ölkəmiz ikili yanaşma sərgiləyen təşkilatların da, dövlətlərin də, qüvvələrin də hədəfi olub və bize qarşı haqsız şəkildə, ədalətsizliklə davranıllar. Amma bütün burlara ölkəmiz, dövlətimiz, Azərbaycan hakimiyəti, ələlxüsəs da ölkə rəhbərimiz, cənab Prezident İlham Əliyev özünün qətiyyəti və siyasi iradəsi sayesində güclü müqavimət göstərir və istənilən təsirlərə məhəl qomadan milli maraqlarımızı hər şəyden üstün tutur. Ali Baş Komandanın 44 günlük mühərribə dönməndə də, ondan sonrakı dövrə də xalqımıza məxsus olanlar uğrunda, bize məxsus olanın geri qaytarılması üçün necə qətiyyətə mübarizə apardığını hər birimiz yaxşı gərəmək və həle de görməkdəyik. Məhz öz qətiyyəti, siyasi iradəsi ilə Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin adı Azərbaycanın 200 illik, iki əsrlik tarixində tərpaqları geri qaytaran qalib sərkərdə, ölkə başçısı olaraq şanlı tariximizə qızıl herflər yazıldı.

Tarixi faktlardan məlum olur ki, 1918-ci il mayın 29-da İrəvan şəhərinin siyasi mərkəz kimi ermənilərə verilən şəhərin qərərini də Azərbaycan Milli Şurası qərar verdi. Azərbaycan və Ermənistan sərhədləri haqqda Ermənistan Milli Şurası ilə aparılan danışlaşların nəticələrini elan edən Fətəli Xan Xoyski mərzəsənin sonunda hətta bildirmişdi ki, Ermənistən Federasiyasının yaradılması üçün siyasi mərkəz lazımdır. Bu fikri də belə esaslandırdı ki, İsgəndəriyyə şəhərinin Türkiyəyə birləşdirilməsindən sonra Ermənistən üçün siyasi mərkəz yalnız İrəvan ola bilər və guya buna görə də İrəvanın ermənilərə güzəştə gedilməsi labüddür. Daha sonra məsələ ilə bağlı səsverme də keçirilib. Milli Şuranın 28 üzvündən 16-sı İrəvanın güzəşt edilməsinin lehine, 1 nəfər əleyhinə səs verib, 3 nəfər isə bitəref qalıb, digərləri səsverməye qatılmayıb. Daha sonra isə ermənilərlə konfederasiya yaradılması məsəlesi müzakirə olunub. Qısa fikir mübadiləsindən sonra məsələ səsverməye qoyulub. Səsvermədə iştirak edən hər kəs Azərbaycan və Ermənistən konfederasiyasının yaradılmasının lehine səs verib. Azərbaycan Cümhuriyyəti hökumətinin Baş naziri Fətəli Xan Xoyski mayın 29-da Xarici İşlər naziri Məmməd Həsən Hacınskiyə yazdırdı: "Biz ermənilər bütün mübahisələrə son qoymuş, onlar ultimatumu qəbul edəcək və muharibəni

qurtaracaqlar. Biz İrəvanı onlara güzəştə getdik". İrəvanın ermənilərə güzəşt olunması haqqında qərarın qəbul edilməsi, onun əsaslandırılması üçün gətirilən bütün dəllillər baxmayaraq, bu, siyasi cəhətdən tamamilə səhv addım idi. Erməni hökuməti Tiflisdən İrəvana köçdükdən sonra İrəvanda və Azərbaycanın digər tarixi torpaqlarında azərbaycanlılar qarşı soyqırım törfdi. İrəvan azərbaycanlıları 1918-20-ci illərdə həm daşnak, həm də 1920-91-ci illərdə Sovet hökumətinin məqsədönlü qırğını və deportasiya siyasetinə məruz qaldı, İrəvanda azərbaycanlılara məxsus mədəniyyət abidələri dağıdıldı, onların ermənişdirilməsi bütün çırkınlı ermənlərə el atıldı. 1980-ci illərin sonlarından başlayaraq azərbaycanlılar İrəvan şəhərində tamamilə çıxarıldı. Bir sözlə, belə bir siyasi səhv heç də bağışlanılmadı və məhz ələ ələmənilər özləri öz mənfur əməlləri ilə bunun səhv olduğunu sübut etdilər. Bütün bunlar tarixi faktlar, reallıqlardır. Bunu təkzib etmək, bu faktların olduğunu inkar etməyə heç ermənilərin də gücü çatmaz. Çünkü ortada həmin faktları təsdiq edən sənədlər var və bundan böyük sübut və delil ola bilmez.

Diqqət çekən ən maraqlı məqam ermənilərin onlara səhv addım olaraq verilən torpaqları özlərininki hesab etməlidir. Mənətiyi yanaşma belə həmin torpaqların haylara məxsus olmadığını isbatlayır.

Əger yanlışlıq olaraq, səhv addım olaraq, bir ərazi, hansısa torpaqlar ermənilərə güzəştə gedilibsə, onlara verilibsə, deməli, həmin torpaqlar ermənilərin olmayıb ki, onlara verilib. Ya da, mənətiyi cəhətdən belli olur ki, əger bir ölkə, qonşu ölkəyə ərazi, torpaq güzəştə gedirse, verirsə, deməli, həmin ərazi onun özüne məxsus olub ki, bunu edə bilib. Niye Azərbaycan Milli Şurası 1918-ci il mayın 29-da məhz İrəvan şəhərinin siyasi mərkəz kimi ermənilərə verilmesi haqqında qərar verdi? Sual oluna biler ki, niye İrəvanı deyil, Sibir ərazilərini, yaxud, Moskvani, Londonu, Parisi həmin dövrde Milli Şura ermənilərə güzəştə getmədi? Ona göre ki, sadalanın ərazilər, şəhərlər deyil, məhz İrəvan şəhəri Azərbaycana məxsus idi deyə, Milli Şura həmin şəhərin verilməsi barədə qərar qəbul etmək iqtidarındı. Buradan da aydın olur ki, haylar istənilən halda həmin torpaqların sahibi olduqlarını iddia edə bilməzler. Hansısa hökumətin səhvi, yanlışlıq səbəbindən ələ keçirilən torpaqların onlara məxsus olduğunu məhz həmin səbəbi əsas getirək iddia edə bilərlər? Ni deyə bilerlər, hansı iddia ilə çıxış edə bilərlər? Beynəlxalq ictimaiyyət deyəcəklər ki, səhv olaraq hansısa hakimiyətin güzəştə getmesi torpaqların onlara məxsus olması deməkdir? Bu absurdur axı və buna ancaq güləmək olar, həmin fikri ciddiye bele almaq yox...

Tarixin istənilən dönməmində torpaqları, Azərbaycan torpaqlarını ələ keçirdikləri variantlar bir daha göstərir ki, hayların torpaq iddiaları absurdur. Məhz həmin variantlar özələ səbəbdən ələ keçirilən torpaqların onlara məxsus olduğunu məhz həmin səbəbi əsas getirək iddia edə bilərlər? Tarixin istənilən dönməmində torpaqları, Azərbaycan torpaqlarını ələ keçirdikləri variantlar bir daha göstərir ki, hayların torpaq iddiaları absurdur. Məhz həmin variantlar özələ səbəbdən ələ keçirilən torpaqların onlara məxsus olduğunu məhz həmin səbəbi əsas getirək iddia edə bilərlər. Amma bəzən şəhərlər, hansı iddia ilə çıxış edə bilərlər? Beynəlxalq ictimaiyyət deyəcəklər ki, səhv olaraq hansısa hakimiyətin güzəştə getmesi torpaqların onlara məxsus olması deməkdir? Bu absurdur axı və buna ancaq güləmək olar, həmin fikri ciddiye bele almaq yox...

Inam Hacıyev

“31 mart Azərbaycan üçün ibrətli bir tarixdir”

“1 918-ci ilin 31 mart soyqırımı Azərbaycan xalqının taleyində ve tarixinde nə birinci, nə də sonuncu hadisədir. Əslində 1905-1906-ci illərdə də ermənilər böyük Ermənistən yaratmaq xülyası ilə heç bir günahı olmayan türk-müsəlman əhalisinə, o cümlədən azərbaycanlılara qarşı soyqırıma başladılar. Soyqırımı Bakı, Naxçıvan, Şuşa, Əsgəran və Qərbi Azərbaycan ərazisində baş verdi.

Artıq ermənilər 1905-1906-ci illərdə hiss etdi ki, Cənubi Qafqazda azərbaycanlı əhali öz torpaqlarını müdafiə etmek əzmindədir, ancaq onlar mütəşəkkil bir qüvvə deyil.

Bundan əlavə Çar Rusiyası da o zaman erməniləri hər formada müdafiə edir və onları özünü hesab edirdi. Təbii ki, 1914-cü ilde I Dünya müharibəsi başlananda Çar Rusiyasının öz istəyi var idi". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Milli Məclisin deputati Anar İsgəndərov deyib. Onun sözlərinə görə, Rusiya I Pyotr vəsiyyətini yerinə yetirmək istəyirdi: "Vəsiyyət isə ondan ibaret idi ki, Rusiya İstanbul paytaxtı, Bosfor və Dardanel onun boğazları olduqda xoşbəxt ola bilər. Ona görə də Rusiya bu mühəribədə Osmanlıya qarşı iştirak edirdi. Eyni zamanda, Osmanlı da düşünürdü ki, Çar Rusiyasını möglüb etməkə böyük Turan dövlətini yaradı bilər. Beləliklə I Dünya müharibəsi başlayanda ermənilərin mövqeyi əsas idi. Ermənilər Çar Rusiyasına bəyan edirdilər ki, onlar mühəribə başlığı təqdirdə Osmanlıda olan ermənilər belə ona xəyanət edəcək. Ele mühəribənin ilk illərində milyonlarla Osmanlı türk ərmənilər tərəfindən qətlə yetirildi, əmlakları müsadire edildi, kəndləri isə yandırıldı. Nəhayət Osmanlı özüne geldi və rus ordusu ilə yanaşı ərməniləri də ərazidən çıxardı. Osmanlıda öz maraqlarını təmin edə bilməyən ərmənilər Şimalı, Cənubi və Qərbi Azərbaycana daxil oldular. 1918-ci ilin martında Bakıda, daha sonra Şamaxıda, Qubada, Kürdə-

mirdə, Lənkəranda, nəhayət Qərbi və Cənubi Azərbaycanda heç bir günahı olmayan türk-müsəlman əhalisinə qarşı soyqırıma başladılar." Həmin dövrün sənədlərində məlum olur ki, ermənilər ne uşaqa, ne qocaya rəhm edirlər. Onlar dünən heç bir millətinin edə bilmədiyi qəddarlığı azərbaycanlılara qarşı etdilər. 1918-ci ilde Cümhuriyyətin hakimiyətə gəlməsi ilə Azərbaycan dövləti yaradıldı. Bununla yanaşı, Azərbaycanın xeyrəxahlıq ucbatından Ermənistən dövləti də elan edildi. Dünən qədər Çar Rusiyasının tərkibində olan ermənilər müstəqillik elan etdikdən sonra azərbaycanlılara qarşı dövlət seviyyəsində soyqırıma başladılar. 1920-ci ilin aprelində Azərbaycan, noyabrında isə Ermənistən bolşevikləşsə də, ermənilər öz xülyalarından el çekmedilər. Tarixin sonrakı məqamlarında da ermənilər azərbaycanlı əhaliye qarşı amansızlıqla diqqəti cəlb etdilər. 1920-ci ilin aprelindən sonra Sovet Rusiyası ərmənilər üçün daha böyük meydən yaradı. Neticədə 1923-cü ilde Azərbaycan ərazisində Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti tarix səhnəsində silindi. Əslində erməni separatizminin kökünün kesilmesi şəhidlərimizin ruhunun şad olması, onların intiqamının alınması idi. Bu hadisələr bir dənə göstərdi ki, tarixi unutmaq olmaz. Dövlət başçısı İlham Əliyevin sözleri ilə desək, zaman gələcək biz Ermənistənla qonşuluq münasibətlərini bərpa edəcəyik, amma ərmənilərin bize qarşı töretdiyi amansızlıqları heç vaxt unutmamalıyıq. 31 mart Azərbaycan tarixində soyqırım, eyni zamanda ibrətli bir tarixdir. Bu tarixdən ibrət götürdürüümüz üçün bugünkü gündə ərməniləri darmadağın edə bildik. Ermənistən havadarları Azərbaycana qarşı nə qədər böhtən xarakterli çıxışlar etsə də, Türkiye Cümhuriyyəti və digər bütün qardaş dövlətlərimiz haqq işimizi hər zaman müdafiə edir. Biz də tariximizi unutmamalı və ərmənilərin əsl üzünü bütün dünyaya göstərmək üçün gecə-gündüz təbliğat aparmalıyıq".

Ləman Sərraf

Qərbin neokolonializm siyasəti!

Qərb dövlətlərinin bir qismi tarixin müxtəlif dönləmlərində özlərinin müstəmləkəçilik siyasetləri ilə dünyada tanınıblar. Zaman-zaman dünyanın hərəkətində bir zəif qəbilə, tayfa, xalq tapıblarsa, kəsiblər başlarının üstünü, əsarət altına alıb döyə-döyə işlədib, qazanclarını da əllərindən alıb xəzinələrini doldurublar. Bu gün güc mərkəzi olan bəzi qərb dövlətlərinin, xüsusiilə ABŞ-nin və Fransanın İndiya kimi davam edən müstəmləkəçilik siyasetləri dünyadan xəbəri olan her kəsə məlumatdır. Sırr deyil ki, bu ölkələr xəzinələrini həmin xalqların qanı bahasına yiğidiqları tükənməz xəzinənin sayəsinə güclənib, söz sahibi olublar.

Bunları keçmiş hesab edib göz yummaq da olardı. Amma ne yazıqlar ki, ikinci dünya savaşıdan sonra yaranan yeni dünya dözeni bu müstəmləkəçilik siyasetini tədricən əritsə də, keçmişden yiğidiqları trilyonların getdikcə azalması tehlükəsindən rəncidə olan həmin güclər müstəmləkə siyasetinin yeni formasını işləyib hazırlmış və indi onu həyata keçirmək üçün start veriblər.

Bir sıra şərqi ölkələri, latin amerikası ölkələri haqlarını tələb edib özlərini müstəmləkə zəncirindən xilas etdikdən sonra afrikada xalqların ayağa qalxması, haqlarını, milli mənafelerini tələb etməsi belə qüvvələrin, ən pis mənada, "gözlərini açdı" desək yanılırlıq. Sovet imperiyasından azad olub öz milli dövlətlərinin yenice quran xalqlar da bu güc mərkəzlərinin maraq dairəsinə daxil edildi. Avropa, qərb mədəniyyətdən ağızdolusu danışnlara bir neçə sualı var. Birinci sual: kişilərin kişilərlə evlənməsidimi avropa, qərb mədəniyyəti? İkinci sual, cansız daş heykəli, özü de mütəfəkkir bir qadın heykəlini təhəqir etməkdən avropa, qərb mədəniyyəti? Üçüncüsu: Bəlkə, milyarddan çox insanın iman mənbəyi olan Qurani-Kərimi təhəqir etmələrindən örnek alıb, biz də qisas almaq üçün onların müqəddəs kitabı olan incili (tövbə, əstəqfurullah-T.N.) təhəqir edək?

Əslində belə sualların sayını artırmaq, on beşə, iyirmiye, bəlkə də yüzə çatdırmaq olar. Amma bunularla kifayətənib qayıdırəm mətbətin ortasına. Dediym kimi, ikinci dünya savaşıdan sonra yaranan yeni, BMT-li dünya düzəni "xalqlara azadlıq", "millətlər istiqlal", "imperializmə, müstəmləkəçiliyə son" şüarları ilə düzənlənməyə başladı. Ədalət namənə deyək ki, özünü doğrudan bu yeni düzən forması bəşəriyyəti xeyli iżli apardı, çox xalqlar, millətlər azadlığına qovuşdu, özünü müstəqil, ya da yarımmüstəqil idarə etmək şansı qazandı. Beləcə, güc mərkəzlərinə axıdilan trilyonlar bir qismi də olsa bu xalqların, millətlərin özündə qaldı və getdikcə dünya düzənində yerini bərkitdi. Və birdən güc mərkəzləri ayılib gördülər ki, ay-hay, xəzinələri tükənir. Belə davam etsə xəzinələri tamamilə boşala və günün iyirmi dörd saatını kefdə, damaqda, istirahətdə, gəzintilərde keçirməyə adət olmuş avropa və ABŞ vətəndaşlarını idarə və təmin etmək mümkün olmayıacaq. Belədə yəni müstəmləkə forması yaratmaq siyasetinin bütün parametrlərə ölçülüb-biçilmiş planı hazırlanırdı. Bir müddət uzaq şərqdə "gezişidlər".

Sonra gəldilər orta şərqi. Ordan yaxın şərqi və afrikaya. Bir adam çıxıb deyərmi ki, qərbin demokratiya, insan haqları, qloballaşma və sair gözoxşayan adlarla müdaxilə etdiyi hansı ölkədə bu gün əmin-amanlıq, rahat həyat var? Vyetnamda, Koreyada, Əfqanistanda, İrakda, Suriyada, Liviyyada, Əlcəzairdə, Sudanda, yoxsa Qədim Misir torpaqlarında? Latin amerikasında hansı xalq bu güc mərkəzlərinin "sayesində" xoşbəxtlik tapıb?

SSRİ dağıldan və xalqlar müstəqilliyini eldə edəndən sonra isə qərbin güc mərkəzləri yeni "xam sahə" tapmış qoyun kimi özlərini bu ölkələrə yetirdilər. Gözqamaşdırın vədlərlə, insan haqları, demokratiya, qloballaşma şüarları ilə istedilər bu ölkələri öz kəloniyalarına daxil eləsinər. Əvvəl ərmənilərdən istifadə edib Qafqaza soxulmağı planlaşdırıldılar. Ulu Önder Heydər Əliyevin yaratdığı, Prezident İlham Əliyevin uğurla davam etdirdiyi siyasi kurs iştahalarını qursağlarında qoyma. Saakaşvilini iżli verib, arxasından saatda min kilometr sürətə qaçanınan sonra Cənubi Qafqazda inamlarını itirdiklərini görüb döndürlər İkraynaya və Moldovaya tərəf. Burda yaradıqları məhşər göz öndəndi. İndi Rusiyası gücdən salmış hesab edib yenə üz tutublar Qafqaza və Mərkəzi Asiyaya. Məlum planları üzrə əvvəl burda da bir molionet rəhbər tapıldılar. Bu molionet rəhbər də mənsub olduğu millətin tarixən xəyanətkar, etibarsız olduğunu bildiyindən gedir bu oyuna. Yəqin ki, burda yeni, ikinci cəbhə açmaq planı çizilir. ABŞ və Aİ yetkililərinin Qafqazla bağlı bu günlərdə məhz həmin molionet rəhbərlə avropada görüşə hazırlaşmaları da bu sıradan növbəti addımdır...

Nə isə... Yazmağa o qədər söz var ki, bir yox, beş künd yazısına da siğmaz. Odur ki, sözüme yekun vurub neokolonist, yeni düzənde yerlərini betrkitmək, yenidən dünyadan zəif xalqlarının qanını içmek istəyen avropadan da, qərbən də qorunmağımıza ehtiyac görürem. Yoxsa sonraqı peşmançılıq milyon illər əvvəl olduğu kimi bu gün də fayda verəsi deyil. Elə edək ki, buna düşər olmaq...

"MDB ölkələri terror təhlükəsi altında, əməkdaşlığını gücləndirməliyik"

Rusiyalı ekspert: Krokus Siti Holl-dakı terror aktının arxasında Qərb, xüsusən də ABŞ və ya Büyük Britaniya dayanır

Xəzər Strateji Araşdırma Mərkəzinin baş direktoru, tanınmış politoloq İgor Korotçenko "Moskva-Baku" portalına müsahibəsində MDB ölkələrində terrorizmlə mübarizə üçün dövlətlərə rəsədi əməkdaşlığının gücləndirməsinin vacibliyindən danışdı. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

- İgor Yuryeviç, bu günlərdə "Krokus Siti Holl"da baş vermiş dəhşətli terror aktı fonunda MDB ölkələrində təhlükəsizliyi pozmaq üçün qəribə bir intensivləşmə müşahidə edirik. Belə ki, Azərbaycanda terror aktı planlaşdırılan şəxs saxlanılıb, İrəvanda polis bölməsinə qumbaraatanla hücumdan sonra həmçinin "terror aktı" maddəsi ilə cinayət işi açılıb, Qırğızistanda dövlət çəvrilişi planlaşdırınlar saxlanılıb...

- Krokus Siti Holl-da baş vermiş terror aktı bütün MDB məkanında təhlükəsizliyi pozmaq və sabitliyi pozmaq cəhdinin dəhşətli nümunəsidir. Bizim Birliyimiz bu gün Qərbin bütün dünyada təsirini saxlamaq cəhdələri fonunda (ve burada gördüyüümüz kimi, çarəsizlikdə bütün vəsaitələr yaxşıdır) ciddi təhdidlərlə, çağırışlırlar üzləşir, bizi bir-birimizə qarşı itələmək və ya bizi içəridən qarışdırmaq isteyirlər. MDB ölkələrinin xüsusi xidmet orqanlarının rehbərleri mütəmadi olaraq bu cür cəhdələri elan edirlər, ötən il Bakıda keçirilən görüşdə belə bəyanatlar səsləndirilib ki, Qərb belə addımlar atır. Bu gün Mərkezi Asiya və Cənubi Qafqaz da Qərbin xüsusi marağındadır. Blinkenin Mərkezi Asiya dövlətlərinə sefərlərini xatırlayıraq. Keşfiyyat xidmətlərimiz təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığı gücləndirmək barədə razılığa gəliblər, lakin indi biz bu işi daha da intensivləşdirməli və əlaqələndirməliyik. Bütün Birlik dövlətləri bu tip hücumun karşısını almaq üçün hazırlanacaq tədbirlər barədə qərəverməlidir.

Ukrayna ilə sərhəddə terrorçular üçün "pəncərə"nin hazırlanması onu deməyə əsas verir ki, bu terror

aktının arxasında əvvəller Rusiya Federasiyasının ərazisində bir neçə səs-küülü terror aktı təşkil etmiş Ukrayna Müdafiə Nazirliyinin baş keşfiyyat idarəsi ilə əlaqəli strukturlar dayana bilər.

Rusiya siyasi elitasında və xüsusi xidmet orqanlarında ümumi fikir ondan ibarətdir ki, Krokus Siti Holl-dakı terror aktının arxasında Qərb, xüsusən də ABŞ və ya Büyük Britaniya dayanır. Çok güman ki, belədir. İcraçı kimi isə terror aktının arxasında İŞİD terror təşkilatının qollarından birinin (Rusiyada qadağandır - redaktorun qeydi) dayanması versiyası irəli sürürlər.

Tam araştırma aparılacaq və zəncir açılacaq. Terrorla mübarizədə Birlik dövlətləri arasında əməkdaşlıq dövrün tələbədir. Bütün MDB üzvü olan ölkələr təhlükə ilə üz-üzədir. Terror təhdidləri artlığı və vəziyyət koordinasiyalı yanaşmalar tələb etdiyi üçün riskləri ilkin mərhələdə dayandırmaq üçün əməkdaşlıq etmək lazımdır.

Qərb bu gün Cənubi Qafqaza xüsusi diqqət yetirir. Və çox təessüf ki, o, Ermənistandan həm regiona, həm də Birlikdə sabitliyi pozmaq üçün alət kimi istifadə edir. Qərbin ən böyük keşfiyyat xidmətlərinin rəhbərlerinin - MKININ direktorunun, Mİ6-nın rəhbərinin bu respublikaya necə gəldiyini xatırlayıraq. Onlar Nikol Paşinyanla təkbətək görüşüb.

Fransa və onun xarici keşfiyyatı Zaqafqaziyada sabitliyi pozmaqdə fəal rol oynayır. Paris və İrəvanın keşfiyyat məlumatlarının mübadiləsinə dair razılığa gəldiyi barədə

informasiyalar var. Bu gün Emmanuel Makron Cənubi Qafqazda kollektiv Qərb maraqlarının diriğorluğunu öz üzərinə götürüb. Bu baxımdan Qərb Ermənistana postsovvet məkanında birləyi və təhlükəsizliyi pozmaq üçün tramplin kimi baxır.

Biz Ermənistanın KTMT-də iştirakını dondurmasını son dərəcə mənfi hal kimi qiymətləndiririk. Ermənistanın KTMT üzvü kimi Qərbin yaxınlaşması təhlükəsizliyə təhdiddir. Əslinde belə çıxır ki, Rusiya və digər MDB ölkəleri öz məqsədlərini Birlik və KTMT çərçivəsində qarşılıqlı fealiyyəti və təhlükəsizliyi gücləndirmək dərəcədə, Ermənistan bu təhlükəsizliyi pozmağa çalışır.

Təəssüf ki, "Krokus Siti Holl"da baş verən terror aktının həqiqətən də Qərb kuratorlarına yol açdığı üzə çıxarsa, aydındır ki, xüsusən də bu günlərdə Azərbayca-

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyi

*Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə
"Azərbaycan Respublikasının dünya
birliyinə integrasiyası, region ölkələri və
digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla
əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi"
istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb*

Qərbin yaxınlaşması Moskvada getdikcə daha çox suallar doğuracaq. Bu terror aktı fonunda Cənubi Qafqazda sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin edilməsi məsəlesi, Ermənistən Qərblə yaxınlıq etməsinin bütün MDB üçün gətirib çıxaracağı vəziyyət görünməmiş aktualıq kəsb edir. Eləcə də İrəvanın Bakı ilə münasibətlərin normallaşdırılması dair sülh sazişinin imzalanması prosesini lengitməkdə davam etməsi.

Qərb Zaqafqaziyada vəziyyəti pozmaq üçün Ermənistənla Azərbaycan arasında münasibətlərin gərginleşməsindən anti-Rusiya məqsədləri üçün istifadə edərək re-

nin guya Ukraynaya silah-sursat gönderdiyi iddia ediləndə dezinformasiya kampaniyasının aparıldığı gördük. Bunun ardınca Azərbaycan Müdafiə Sənayesi Nazirliyindən rəsmi təkbiz geldi. Rusiya ilə Azərbaycanı, Rusiya ilə Türkiyəni bir-birinə qarşı qoymaq istəyənlərinin çox olduğunu görürük. Bu nümayənlərin təkəcə erməni lobbyi etmir, həm də bu gün bir sıra Qərb dövlətlərinin, xüsusən də Fransa və ABŞ-in qarşıya qoymuş geosiyasi maraqlara və vəzifələrə cavab verir. Biz son dərəcə diqqətli olmalyıq və dərək etməliyik ki, təxribatlar bundan sonra da əlaqələrimizi pozmağa çalışıcaq. Bu gün MDB ölkələri və dost ölkələrlə əlaqələrin möhkəmləndirilməsi Rusiya xarici siyasetinin strateji vəzifəsidir.

Prezident İlham Əliyev əvvəlcə Rusiya dövlət başçısına başsağlığı telegramı göndərib, sonra zəng edib. Müslüm Maqomayev adına konsert zalında təredilən terror aktının Azərbaycanın şəxsi dərdinə əvvəldiğini deyə bilərik. Digər MDB ölkələrinin liderlərinin əksəriyyəti də belə etdi, Rəcəb Tayyib Erdoğan zəng etdi, digər dəst ölkələrin liderləri də başsağlığı verdilər. Bu, Rusiya ilə Qərbin qarşidurmadı olduğu və Qərbin Rusiya Federasiyasını sözün əsl mənasında kənara çəkməyə çalıştığı beynəlxalq şəraitdə çox vacibdir.

Rus xalqı və Qərbələki sadə insanlar bunu dəstəklədilər. Bu, bir daha göstərir ki, terror hamı üçün pisdir. Bundan əziyyət çəkən ilk növbədə günahsız insanlardır. Siyaset siyasetdir, lakin istenilən normal insanların terror aktına reaksiyası qəti şəkildə qınaq və rəğbət ifadəsidir.

Rusyanın Bakıdakı səfirləri Azərbaycan cəmiyyətinin terror aktına reaksiyasını göstərdi - insanlar diplomatik binaya gələrək gül dəstələri qoyub, ağlayıblar, başsağlığı veriblər. Azərbaycan, onun xalqı, hakimiyyəti bu ağır gündə barışmaz şəkildə Rusyanı dəstəklədi, başsağlığı verdi və ölkəmizin bu gün üzləşdiyi bu böyük bələda Azərbaycanın yanında olduğunu, bizim etibarlı müttəfiqimiz olduğunu, o cümlədən beynəlxalq terrorizmə qarşı mübarizədə həmrəy olduğumu göstərdi.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

"Hər bir islahat planı məktəblərdə məqsədə uyğun tətbiq edilməlidir"

TƏHSİL
EKSPERTİ

Tam orta təhsil səviyyəsi üzrə tədris olunan fənlərin sayı hazırda 14-dür. Təklif olunur ki, əsas fənlər üzrə sayı 9 olsun. Təməyüller üzrə istiqamətlərdə isə Humanitar (Azərbaycan dili, Ədəbiyyat, Azərbaycan tarixi, Xarici dil), Texniki (Riyaziyyat, İnformatika, Fizika), Təbiət elmləri (Fizika, Kimya, Coğrafiya, Biologiya) və digər istiqamətlər üzrə fənlərin sayının azaldılması da təklif olunur. Təqdimatdan sonra işçi qruplarının nümayəndələri maraqlı rəy və təkliflər ilə müzakirələrə qatılıblar". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında təhsil üzrə ekspert Kamran Əsədov deyib.

Ekspert bildirib ki, onlar fənlərin sayının azaldılmasının, bununla da şagirdlərin dərs yüksəkliklərinin təqdirəlayıq bir hal olacağını vurğulayıblar: "Bildiriblər ki, geləcəkdə fənlərin sayının azaldılması təhsil alanların marağının artmasına və öyrənməyə məyillərinin inkişafına səbəb ola biləcək bir dəstəkleyici vasitə olacaq.

İndi artıq dünyanın her yerində orta məktəblərdə bu tendensiyi gedir. Dünya təcrübəsindən görürük ki, 8-ci sinif də daxil olmaqla, artıq şagirdlərin maraqları müəyyən olunur. Uşaqlar dil seçimini də özləri edir. 8-ci siniflərdə şagirdlər fənn seçiminin verilməsini dəstekləyirəm. Amma bunun son qərar olmasını dəstəkləmirəm. Yəni bir uşaq 8-ci sinifdə humanitar bir sahəni seçə biler, amma 2 il sonra "dəyişmək istəyirəm" deyə biler. Bu imkan ona verilməlidir ki, seçimini dəyişə bilsin. Bəzən olur ki, 8-ci sinifdə verilən qərar hayatı əhəmiyyətli bir qərar kimi qəbul olunur və şagirdlərə sahələri dəyişmək fürsəti verilmir. Bu, tamamilə yanlışdır. Azərbaycanda fəaliyyət göstərən beynəlxalq məktəblərin de təcrübəsinə baxanda görürük ki, şagirdlər, dil dərsleri, humanitar dərsler, kompüter texnologiyaları, dəqiq elmlər, riyaziyyat, o cümlədən, kimya, biologiya və fizika dərslerini seçməyi təklif edirlər. Yəni 8-ci sinif qədər öyrədildikdən sonra seçimi şagirdlərə məcbur etmirlər. Fənləri şagirdlər özləri seçirlər. Ali məktəblərdə də tələbənin ixtisasına uyğun olmayan çoxlu sayıda fənlər tədris olunur. Əslində, hər bir fənn öz-özlüyündə çox lazımlıdır, sadəcə, tələbənin oxuduğu ixtisasına uyğun olmalıdır.

İndi ümumi tibb təhsilində fərqli olaraq, hansısa spesifik sahəni, məsələn radiologiya, oftalmologiya, kardiologiya, cərrahiyə sahələri və s. öyrədilir. Ümumi intellektual biliyi sahib olmağın yanında ixtisaslaşma, müəyyən sahələrə yönəlmə və digər sahələrə üz çevirmə artıq qəçiləz bir durumdur. Amma ölkə üçün vacib olan fənlər də var. Bu, Azərbaycan tarixi, Azərbaycan dili və riyaziyyatdır. Bunlar orta məktəbin sonuncu sinfinə qədər bütün şagirdlərə məcburi olaraq tədris olunan fənlərdir. Belə de olmalıdır.

Sadəcə, bunun praktikasında ehtiyatlı olmaq lazımdır ki, düzgün tətbiq olunsun. Bəzən olur ki, hər hansı bir yaxşı islahat ideya olaraq irəli sürürlər, ancaq praktikada yanlış tətbiqlərle qarşılaşırlar. Məsələn, təməyülli sınıflar meydana getirildi. Şagirdlərin sərf bu məqsəd, yəni lazımsız fənlərdən qurtulması üçün təməyülli sınıfları yaradıldı. Təhsilalanlar sərf ixtisaslarına uyğun təməyülləşdi. Ancaq praktikada necə oldu? Məktəb rəhbərləri təməyülli və təməyülsüz sınıfları görüb bəzən şagirdləri heç ixtisas qruplarına uyğun olmadan təməyül sınıfların yönəldilər. Hansı ki, o, həmin ixtisas qrupunu seçmeyib. Təməyülsüz sınıflarla isə dəcəl, məktəbdə ab-havani pozan şagirdləri yerləşdirərək, onları sanki çıxdaş etmiş oldular. Bu isə Təhsil Nazirliyinin deyil, sərf məktəb direktorlarının atdıqları addımdır. Ona görə də, hər bir islahat planı məktəblərdə fəlsəfəsinə və məqsədine uyğun tətbiq edilməlidir.

Səbinə Hüseynli

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşımı Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressinform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağılıqlarınızı
dərc etməyə hazırlıq!

Ronaldo hakimə qışqırıb penaltı tələb etdi!

Portuqaliya millisinin kapitanı Kristiano Ronaldo Sloveniya ilə yoxlama oyunundakı hakimlikdən narazı qalıb. Lyublyanadakı "Stojice" stadyundan keçirilən görüş meydan sahiblərinin 2:0 hesabı qələbəsi ilə başa çatıb.

Matçdan sonra meydəni həddindən artıq narazı tərk edən Ronaldo ehtiyat hakimini üstüne qışqıraraq Sloveniya millisinin qapısına iki penaltının təyin olunmadığını jestlə göstərib.

Mətləb

Qədr gecəsində hansı əməllər yerinə yetirilməlidir?

AYDINLIQ GƏTİRİLDİ

"Rəsədxananın paylaşıdığı təqvimə əsasən, bu gün ilk Qədr gecəsidir. Ayın 30-u ikinci, aprelin 1-i isə üçüncü Qədr gecəsidir. Vəhdət olaraq keçirdiyimiz dördüncü qədr gecəsi isə aprelin 5-nə təsadüf edir. Bu müqəddəs gecənin özünəməxsus əməlləri, zikrləri var. İnsan Qədr gecəsinə çatırsa, səhərə qədər yatmamağı, ibadət etməyi gözlədir. Birinci Qədr gecəsi üçün qüsər etməyi məsləhətlidir. Əger qüsər edə bilmirsə, dəstəməz alar, qədr gecəsinin iki rükkətlik namazını qılarsa, məxsusi zikrləri oxuya. Qədr gecəsində insanlar öz xətalı səhvlərini nəzerinə getirib, Allahdan bağışlanmağını istəməlidirlər". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Qafqaz Müselmanları idarəsinin sədr müavini Hacı Fuad Nurullayev deyib. Onun sözlərinə görə, əgər imkan varsa, bu gecədə süfrə açılmalı, ehsanat paylanması, maddi imkanından yoxsullara dəstək olunmalıdır: "Bu gecədə nə qədər savab iş görülsə, bir o qədər gözəldir. Çünkü Qədr gecəsində səhərə kimi oyaq qalmağın böyük savabı var. Allah onda mələklərə əmr edər, hər bir insanın ölümü, ruzi qədərini yazarlar. Allah-təala bu gecəni həttə Peyğəmbərindən belə güzil saxlayıb ki, insanlar əksər gecəni qədr gecəsi bilsin və ibadətlə məşğul olsun".

"Peyğəmbər öz hədисində buyurur ki, qədr gecəsi sonuncu 10 günlüyə təsadüf edər. Ona görə Ramazanın son on gününü xüsusilə keçirirlər ki, qədr gecəsini yaşaya bilənlər. Qədr gecəsinin en böyük əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, Allah-təala bu gecədə Peyğəmbərə Qurani nazıl edib. Biz də oyaq qalıb dualar etdiğdə Quranın nazıl olma zamanını yaşamış oluruz. Allah-təala Qədr surəsində də bu gecənin savab və fezilətini geniş açıqlaması ilə bizlərə çatdırır. O gecə min aydan qıyməli bir gecədir. Allah dualarımızı qəbul etsin, bizi qarşidan gələn Ramazan bayramına qovşudursun. Amin", - deyə o elava edib.

Ləman Sərraf

Baş redaktor:
Bəhrəz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətname: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>

E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN XƏYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL

YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR

Tel: 598-33-90

Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə biler.

Qəzet bazar və
bazar ertəsində
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 3200